

Slniečko 1

ROČNÍK 52

SEPTEMBER 1997

9,50 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Sviatok Slniečka

Vaše Slniečko, deti, má veľký sviatok. Oslavuje svoje sedemdesiate narodeniny. Keby žili tí, ktorí si pred sedemdesiatimi rokmi zaumienili, že ho idú vydávať deťom na radosť, možno by sami neveriacky krútili hlavami. Pritom by sa potutefne, čo znamená sebaisto, usmievali, pretože od prvej chvíle verili, že Slniečko bude obveseľovať nielen ich deti, ale ešte aj deti ich vnukov.

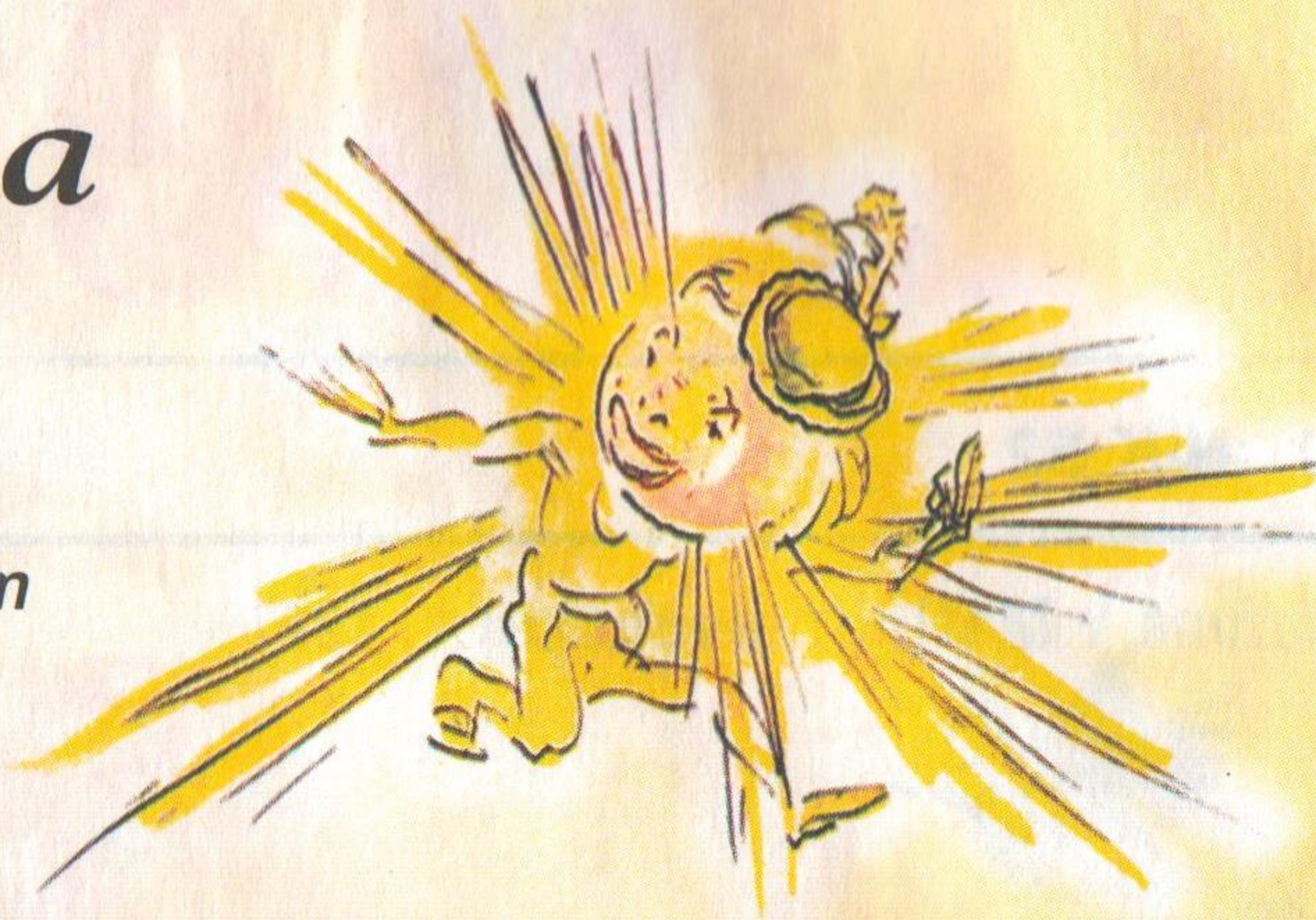
Dúfal v to najmä pán spisovateľ Jozef Cíger Hronský a preto vymyslel také rozprávkové príbehy, ktoré nezostarli so svojimi prvými čitateľmi, ale rozveseľujú deti doteraz. Jeho počin sa rozhodli napodobniť ďalší spisovatelia a spisovateľky. Aj preto Slniečko odolalo času, no najmä zlobe a zášti, ktoré ho ako veľké čierne mraky nadhlo prekryli.

Ibaže zrníčko krásy a pravdy bolo už vysiate. A kde je raz vysiate také zrníčko, tam už niet miesta pre plevel. Z detí, ktoré kedysi čítali Hronského Slniečko, vyrástli dospelí, ktorí neprestali veriť, že nad zlo a nespravodlivosť je statočnosť a pravda. A práve títo dospelí sa rozpomätali, kto do nich vysial takúto vieru a čierne mraky zahaľujúce Slniečko rozohnali. Časopis ich detstva opäť zažiaril v celej svojej kráse a na ich radosť začal potešovať ich vnukov. A nielen potešovať. Aj im začal do srdiečok vštepovať vieru, že pravda a túžba po slobode je večná.

A o čom Slniečko presviedčalo vašich rodičov, o tom chce presviedčať aj vás. Aby ste raz, keď už budete dospelí, a náhodou by sa nad vašimi hlavami zatiahli čierne mraky, boli istí, že slniečko je večné.

ONDREJ SLIACKY
šéfredaktor Slniečka

Andrij Sliacky

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Povedzte, deti, vyzerá naše Slniečko ako starček? Všetkým nie! A predsa má sedemdesiat rokov. Práve tento mesiac. Veru, tak dlho už slúži deťom. Lebo vždy sa našli starostliví redaktori a redaktorky, spisovatelia a spisovateľky, ilustrátori a ilustrátorky, ktorí vypravili Slniečko nie na oblohu, ale k vám, aby vám svietilo na ceste životom. Na tej zázračnej ceste, keď sa dnes stávate múdrejšími, ako ste boli včera, a zajtra budete ešte múdrejší. A nielen preto, že ste zasa niečo nové zažili, lež aj preto, že vám niekto niečo nové povedal, že ste si niečo nové a krásne prečítali.

Posedenie so Slniečkom, to je aj rozhovor so spisovateľom, s ktorým sa môžete zhovárať o veciach všedných aj neobyčajných, spolu s ním sa môžete preniesť zo skutočnosti do fantastického sveta krásnych výmyslov.

Aby sme vám dokázali, že je to naozaj tak, poďme sa dnes pohovárať o spisovateľovi, ktorý písal pre dospelých i pre deti a dlhé roky bol redaktorom Slniečka. Uverejňoval v ňom aj kreslený seriál o smelom Zajkovi. Lenže potom sa mu zdalo, že tento príbeh by si zaslúžil aj literárnu podobu. A tak sa zrodila rozprávka, v ktorej sa Zajko výbral do sveta.

„Synko-Zajko, dobre sa mávaj, na labky si pozor dávaj a nikdy nechodievaj po tých chodníčkoch, po ktorých chodievajú ľudia.“

Dolu vŕškom brázda, hore vŕškom brázda a po brázde kráča si Zajko. Pri brázde sedí straka a Zajko sa jej spýta:

„Povedz, sestrička, chodia po brázde ľudia alebo nie?“

„Chodili, keď orali, budú chodiť, keď budú vyžínať,“ povie straka.

„Keď je tak, musím ísť radšej inou cestou,“ rozvážne hŕta Zajko.

A hore vŕškom lúka, dolu vŕškom lúka a cez lúku uteká jašterička.

„Povedz, sestrička, chodievajú tadeto ľudia alebo nie?“

„Chodili, keď kosili, a budú chodiť, keď budú zväzať!“ povie jašterička.

„Keď je tak, musím ísť radšej inou cestou,“ hŕta Zajko.

Ale v hore povie mu veverička, pri potoku povie mu žabka, že veru ľudia všade chodievajú, iba na mesiačku ak by ich nebolo.

„Aký je len môj otec neskúsený!“ myslí si Zajko. „Veď ja budem múdrejší, a čo zviem, to poviem, aby všetky zajace vedeli, kade sa najlepšie chodí.“ I nevyberá si Zajko cesty. Ide po brázde, ide po chodníku a na širočiznej lúke vidí, čo vidí, čo z jeho rodiny ešte nik nevidel. Iba jemu samému sa snívalo raz, že pred chalupou zosadlo

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

lietadlo a pilot zakýval mu rukou: „Zajko, poď sa previezť!“

Aj by sa bol vtedy odviezol, ale na chalupu sadol vrabec, začvirikal, zobudil ho. Darmo prižmuroval oči, lietadlo už nikdy viac nepriletelo. A teraz našiel ho tu na lúke. Zobzerá sa, vidí krtka, opýta sa ho:

„Braček krtko, povedz, či je pilot človek alebo nie?“

„Ej, veru, človek najčlovečskejší, lebo má nohy, má ruky a spravil si aj krídla, aby vedel lietať.“

„Keď lieta, tak lieta, ale človekom nie je!“ húta si Zajko, krtka nepočúva.

Uteká, uteká, aby nezmeškal, lebo pilot sadá si už do lietadla. Len čo si stačil Zajko sadnúť na chvost lietadla, už sa aj pohýna. Už sa pohlo a Zajka na zemi niet.

„Smelý som, múdry som, a preto mi je dobre,“ hovorí si Zajko a vezie sa na lietadle.

Iste už viete, deti, že tým spisovateľom, ktorý poslal Zajka do sveta, v ďalšom príbehu až do Afriky, bol Jozef Cíger Hronský. Neskôr poslal na skusy aj tri kozliatka: Všadejamu, Všadebradu a Všadekapustu.

„Dobrý deň prajem, páni!“

„Pánboh daj i vám!“ odpovedali kozliatka. „Kde cestujete, pán železničiar?“

„Ja?... Kdeže by som cestoval? Ja predsa vždy cestujem...“

„To je veru pekne, keď vždy cestujete, ale my cestujeme dnes prvý raz.“

„Tak si prosím lístky!“ hovorí železničiar-sprievodca.

„Lístky? Aké lístky?“

„Kto cestuje, musí mať lístok.“

„Ej, ej, to je pravda,“ hovorí kozliatko Všadekapusta, „veď som ja dobre vedelo, že kto cestuje, potrebuje lístky, a všetkým som to hovorilo. Veru ja mám, aj kalerábových som si vzalo. A vy aké máte, pán železničiar?“

„Sto hrmených!“ nahneval sa pán železničiar, lebo si myslel, že sa mu páni cestujúci vysmieávajú, a kto sa nahnevá, ten je nahnevaný, múdрым rečiam ani neporozumie. Nuž kozliatka darmo rozprávali, že cestujú do Ameriky hľadať si mladého gazdu, pán železničiar sa hnevať neprestával, kozliatka z mäkkých sedadiel pozháňali a na najbližšej stanici z vlaku vyhnali.

„Už sme cestovali a docestovali,“ povedalo smutne kozliatko Všadejama, ale Všadekapusta ho hneď zahanbilo.

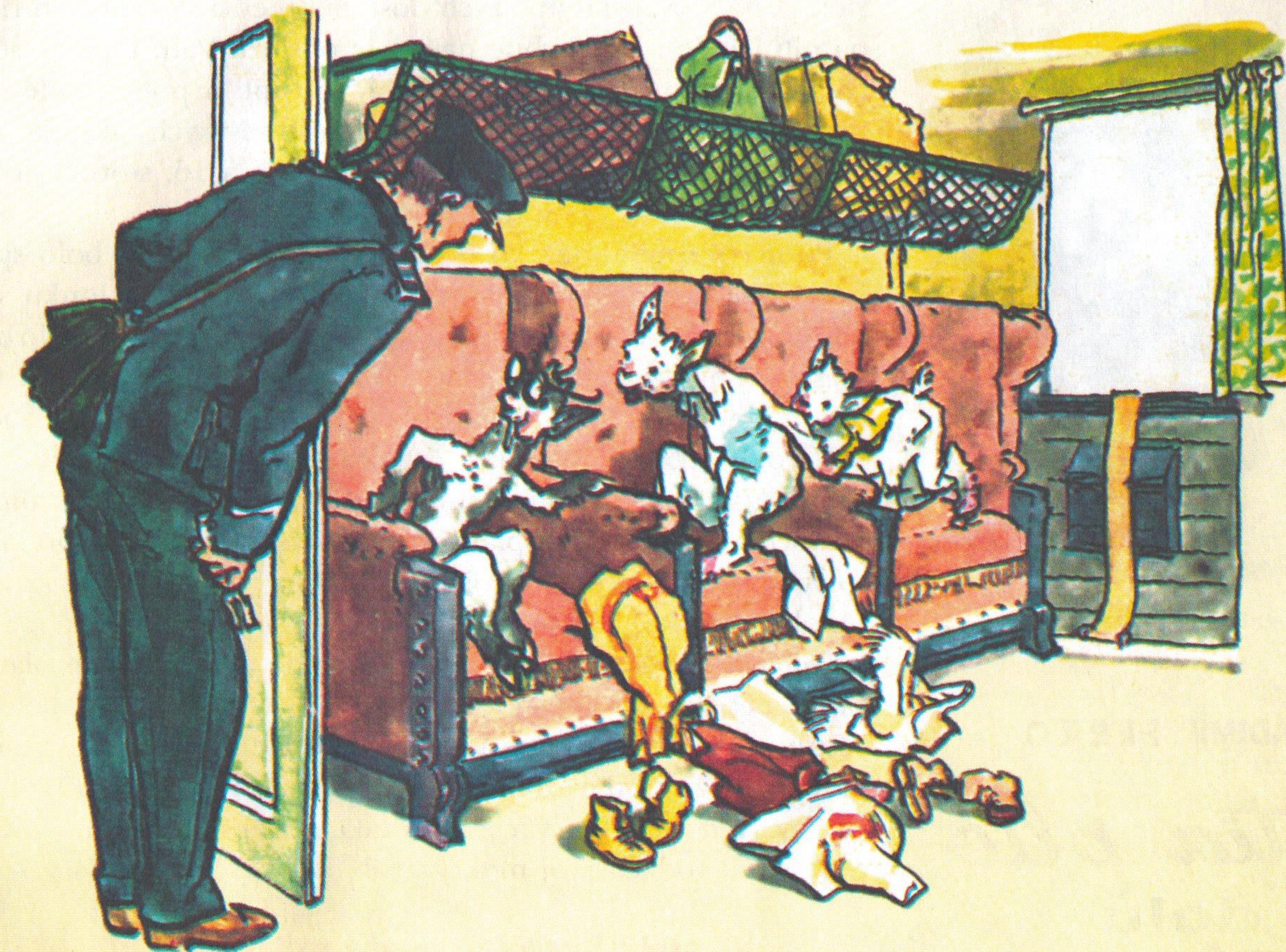
„Cestovali, necestovali, veď i tak to nebol dobrý vlak, keď je v ňom papierový list lepší ako kapustný!“ A hneď sa aj poobzeralo a kto sa obzerá, ten všeličo vidí.

O chvíľu zočili tri múdre kozliatka lepšie, ba ten najlepší vlak, lebo na tom sa neviezli nijakí ľudia, nijakí železničiar, ale bance, prasatá, slama, drevo, uhlie, a keď Všadekapusta zazrelo i plný vagón kapusty, nuž razom vyskočilo a kričalo:

„To je on, to je on, to je náš vlak!“

SLNIEČKÁRSKY BICYKEL

Každý by sa mal vybrať do sveta, aby zmúdreľ. Aj deti, keď podrastú. Ibaže so zvieratkami je to veselšie. Jozef Cíger Hronský to vedel, a ak ste sa o tom presvedčili aj vy, možno máte doma aj jeho tretiu knižku o zvieratkách, ktorú sme v našom rozprávaní zámerne vynechali. A to preto, že vy, deti, máte rady hádanky a my sa zas tešíme na vaše listy. Ak teda viete, ako sa volali dve prasiatka, o ktorých tiež napísal rozprávku J. C. Hronský, napíšte nám ich mená do 30. septembra na adresu: Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

Zo správnych odpovedí vyžrebujeme päť a výhercov odmeníme peknými knihami. Potom všetky správne odpovede nasypeme do veľkého redakčného vreca, každý mesiac k nim prihodíme ďalšie a kto vás bude mať šťastie na konci školského roka, na prázdniny vyštartuje na slniečkarskom bicykli.

KVETA SLOBODNÍKOVÁ

Preteky pltníkov na Dunajci

VLADIMÍR FERKO

Letia plte dolu Váhom...

Vlastne leteli, lebo dnes by sme márne na brehu Váhu, hoci celé leto, čakali na plť. Plavba plťí už patrí minulosti. Bola to dlhá minulosť, keď najstarší známy zápis spomína pltníctvo roku 1075. Ale ani túto dobu, vzdialenú vyše 900 rokov, nemôžeme považovať za čas jeho vzniku. Nepochybne bolo staršie, keď pltníctvo existovalo od nepamätí. Vznikalo všade tam, kde boli vhodné podmienky, najmä v povodiach horských

riek. A na Slovensku je takých dosť. Spomedzi slovenských riek na pltníctvo nepochybne najlepšie poslužil Váh. Liptáci, súci chlapi, si toto nové remeslo rýchlo osvojili a potom celé generácie liptovských pltníkov (a nielen liptovských) si takto zarábali na živobytie. Spomínajú sa už v 15. a 16. storočí aj na pltiach Hrona i Popradu.

Pltníctvo, podobne ako drotárstvo či olejkárstvo, bolo spočiatku iba doplnkovým zamestnaním. Neskôr, na sklonku štrnásteho storočia, keď narastal obchod s drevom, sa stalo zamestnaním hlavným. Celé stáročia, až do začiatku prvej svetovej vojny roku 1914, sa plavievali plte dolu našimi riekami.

V roku 1897 presiahol počet plťí splavených do Komárna dvadsaťtisíc! Je to priam ohromujúce číslo, hoci nie úplné. Hovorí len o pltiach splavujúcich slovenské drevo, iné plte splavovali rozmanité výrobky, niektoré prepravovali ľudí. Mnohé plte končili svoju plavbu v považských mestách, iné v Komárne, Budapešti, ba aj v Belehrade a niektoré sa plavili ešte ďalej, až do Alexandrie. Pozrite si tú cestu na mape, zastuňte si s dávnymi pltníkmi po toku Dunaja aspoň prstom.

Nie div, že sa dievčatá báli o svojich milých, ženy o svojich mužov, veď nejedna plť stroskotala a nejeden pltník našiel v riečnych vodách svoj mokrý hrob.

**„V našej záhradôčke rozvíja sa javor,
ten môj šuhajíčko vesluje zas nadol.
Ej, voda, vodička, vráťže mi Janička,
nech mi neuvädnú moje biele líčka.“**

Na pltiach sa splavilo dolu prúdom nesmierne veľa dreva. Dalo by sa povedať – hory dreva a najrozmanitejších výrobkov hádam toľké vršíská ako Kriváň či Dumbier. Čo všetko to bolo? Guľatina, dosky, hranoly, piliarske výrobky, nábytok, maľované a vypaľované zdobené truhlice, brdá i krosná na tkanie plátna a ovčieho súkna, sudy, vretená, šindle, rôzne poľnohospodárske náradie – kosiská, toporiská, jarmá, drevené lopaty, vejačky, vozy, fúriky, múčnice, rezbárske výrobky (aj hračky) a napokon aj hotové liptovské drevenice – zrubové predchodkyne dnešných chát.

Na pltiach sa oddávna prepravovali aj potraviny: čerstvé a údené ovčie syry, bryndza, topené maslo v drevených súdkoch, korenie, šafran, víno, pivo, lieh, orechy, slivky, sušené ovocie, med, vosk, sušené huby, liečivé rastliny, lieskov-

MARTIN BENKA

Pltníci na rozvodnenom Váhu

ce, divina, ryby, jahody, maliny, čučoriedky, brusnice atď.

Menej objemným, ale výnosným tovarom bývalo na pltiach plátno, súkno, haleny. Modrotlač zo Zubrohľavy a chýrna činovať z Boce i Bobrovca sa vyvážala až do Turecka. Vodnou cestou sa často prevážali hovädzie a ovčie kože, kožušničke výrobky, hlinený riad, čierne mramor z Lendaku, železo, meď, striebro, ľanový i terpentínový olej a ešte najmenej sto ďalších tovarov.

„Keby som ja bola tým pánom richtárom, dala by poviazať tých pltníkov párom. Dala by poviazať aj môjho milého, aby mi neletel do sveta šíreho.“

Stalo sa neraz, že pltník sa zo „sveta šíreho“ nevrátil. V septembri roku 1868 našli na Dunaji opustenú plť a na nej náklad – 29 železničných koľají. Posádka sa nikdy nenašla. Na rozvodnenom Váhu pod Trenčínom stroskotala plť Michala Hubku z Vrbice, utopil sa aj so svojím 17-ročným synom Petrom, ani ich telá sa nenašli. Doma im vystrojili symbolický pohreb. Do truhly vložili piesok a prst z miesta nešťastia, širáky a náperky z roztrieskaných vesiel. Po pohrebe rodina odišla na plťovisko, tam do Váhu hodili dva vence z jedľovej čečiny.

Pltníci vedeli, že ich cestou môže stihnúť aj nešťastie, no napriek tomu sa znovu a znovu odvážne vydávali na riečnych vlnách do sveta. Boli to veselí chlapci, z nejednej plte sa ozýval spev. Ľudia na pltníkov z obidvoch brehov Váhu pokrikovali:

„Metenyčí, de budete kŕmit?“ Alebo: „Hej, poháňajte! Ide búrka, zmoknú vám plte!“ Pltníci im odpovedali tak šťavnato, že to zo slušnosti ani nemôžem napísať.

Ak vás niekedy zavedú kroky k Váhu, pomyslite si na našich odvážnych predkov-pltníkov.

JAROSLAV VODRÁŽKA
Smelý Zajko v Afrike

„Ej, letí plť dolu Váhom, na plti veselo, jak vtedy, keď na nej bolo to Slovensko celô. Letí, letí jako húska, z Turca do Trenčína: Pozor, chlapci! Tu je už tá Strečnianska dolina. Zmĺkli piesne. Faktor rečie: Páčte tie tri skaly, jak nám priekom šírym Váhomdo cesty zastali. To Margita. A za ňou to! Besná na nás čaká. Hfa! Jak hitá celý Váh do svojho pažeráka.“

(Úryvok z básne Jána Bottu)

"To Slovensko celô"

V tomto roku (cez prázdniny) sme si pripomenuli plavbu dvoch plťí spred stopäťdesiatich rokov. V auguste 1847 v Liptovskej Vrbici „nasadli a odbili sa“ slovenskí bohatieri – Michal Miloslav Hodža, Ján Francisci, Ctiboh Zoch, Janko Matúška, August Horislav Škultéty, August Krčméry a Štefan Marko Daxner (naskočil na plť pri Ondrásovej). Podľa slov básnika Jána Bottu bolo na pltiach „to Slovensko celô“.

Cieľom ich cesty boli Čachtice. Tam sa konalo valné zhromaždenie kultúrneho spolku Tatrín, na ktorom títo významní predstavitelia štúrovskej generácie potvrdili platnosť historického rozhodnutia z roku 1843. Aké rozhodnutie to bolo? Stredná kultúrna slovenčina sa prijala za spisovný jazyk všetkých Slovákov.

Bola to teda najslávnejšia plavba plťí dolu Váhom, výrazne sa zapísala do dejín našej vlasti.

Zvedavý čitateľ sa právom môže spýtať, prečo štúrovci cestovali na pltiach? Veď na Váhu je mnoho zradných miest, na ktorých zahynul ne jeden pltník. Najhorší úsek je v Strečnianskej úžine, kde z jednej strany trčí do rieky povestná skala Margita a z druhej Besná.

Dlhá otázka – krátka odpoveď. Pred 150-timi rokmi ešte na Slovensku neboli železnice, o autách ani nehovoriac. Grófi, baróni a podobní veľkí páni cestovali v parádnych hintovoch či kočoch, a tie boli veľmi drahé. A naši junáci, bohatí duchom, ušľachtilosťou a činorodým vlastenectvom, boli chudobní ako kostolná myši. Cestovanie na pltiach bolo najlacnejšie a liptovskí pltníci smelí a zdatní.

O tom, že naše dve plte šťastlivo splavili Váh z Liptova na stredné Považie, svedčí i náš krásny materinský jazyk, ktorý deň čo deň používame.

Viete, že...

...na Liptove neboli len pltníci, ale aj pltničky? Pochádzali z Lúčok, Liskovej, Černovej, Hubovej, Likavky, Stankovian a ďalších dedín. Dcéra Mateja Dúbravca z Lúčok sa ako pltnička posledný raz splavila s otcom do Komárna v roku 1930. Po viacerých nešťastiach vznikla povera, že žena na plti prináša nešťastie. Mnohé pltničky sa preto plavili iba po Kraľovany.

...splavnosť Popradu určovali jarné vody z tatranských snehov? Stačili na to, aby z rieky urobili obchodnú cestu – magistrálu medzi Spišom, Poľskom a Nemeckom na celé tri storočia.

...prvý známy záznam o ceste plte z Kežmaruku po Poprade, Dunajci a Visle cez Poľsko do Greifswaldu je z roku 1710?

...roku 1615 dodali oravské dediny svojmu panstvu 386 plťí? Pravda, nie prázdnych, ale naložených senom, slamou, ovsom, drevom, soľou a iným tovarom.

...plte ako dopravný prostriedok využívali aj vojaci? Od roku 1667 na nich prevážali strelný prach vo vysmolených sudoch, liate hlavne na pušky a kanóny zo zbrojárne v Liptovskom Hrádku.

...roku 1611 dopravili pltníci z Oravy veľký zvon pre kostol v Bytči? Bol to dar od grófa Juraja Turzu. Hmotnosť zvonu – štyritisíc kg (40 centov). Na jeho prepravu zbili osobitnú dvojplť.

...roku 1797 sa dolu Váhom plavil maliar Jozef Fischer, člen Viedenskej akadémie umení. Krásy Považia ho tak uchvátili, že plavbu ešte raz zopakoval. Jeho obrazy neskôr ilustrovali knihu Alojza Medňanského „Malebná cesta dolu Váhom“.

Posledná lastovička

Za hradbami Najmenšieho mesta býval karpatský strigôň s vnučkou – malou dievčičkou – učenou pani sovou a hrozným psom Vlkolakom. Málokto sa k nemu opovážil, lebo ako všetci strigôni, aj on vedel čarovať.

Raz podvečer Vlkolak na priedomí tri razy zaštekal. To znamenalo, že prichádza zriedkavá návšteva. A nebol to nikto iný ako sám pán školník.

„Zabudol si, milý strigôň, poslať vnučku do školy. Už sa začal školský rok!“

„Načo by chodila do školy strigôňova vnučka? Sám ju všetko naučím...“ zahundral strigôň do svojej dlhokánskej čarodejnej laktibrady. „Čarovať aj odčarovať, pričarovať, počarovať, a keď bude treba, aj na metle lietať!“

„Ale ja chcem ísť do školy,“ ozvala sa dievčička. „Pusť ju, strigôň,“ prihováral sa školník. „Možno sa tam naučí niečo, čo ani ty nevieš.“

„Čo ja neviem?“ začudovane sa opýtal strigôň.

„Napríklad... verše skladať!“

„Hahaha,“ zasmial sa strigôň, drgol do školníka a hneď spustil: „Človečik z Najmenšieho mesta! Strigôň je z iného cesta. Tisíc rokov na svete, viem, čo v meste neviete. Čo ani len netušíte, preto sa ma bojte!“

„Celkom sa to rýmuje,“ pripustil školník, „ale hovoriť vo veršoch nie je bohvieaké umenie.“

„Čo je ťažšie?“ zvedavo sa opýtal strigôň.

„Napríklad kreslenie!“

Strigôň vzal ceruzu a papier, sadol si za stôl. Sústredene pozeral na školníka, kým ceruzou v jeho kostrbatých prstoch sama behala po papieri. A portrét bol hotový.

„Fantastické!“ zvolal školník. Očarene hľadel na svoju podobizeň, uznanlivo prikyvoval, ale potom vyhrkol:

„Ale v škole je aj telocvik! Si už starý, dievčičku

sotva naučíš napríklad skok do výšky!“

Strigôň sa uškrnul, odrazil sa z miesta a už bol na stole.

„Óóó!“ vydralo sa školníkovi z hrdla.

„Hóó-op!“ zvolal strigôň, preskočil na kanapu, z kanapy na pec.

„Keď moja dievčička do tej školy chodiť chce, nuž neďbám, ale ja ta pôjdem s ňou!“

„Teba do školy nepustím, lebo všetko vieš!“ vykrikoval školník a vybehol z chalupy.

„Veď ja nájdem spôsob, ako sa do školy dostať,“ zavolať za ním strigôň a ešte tej noci vyčaroval školskú tašku.

Ráno zobudil vnučku, pripravil jej raňajky, zabalil do obrúska desiatu a pričaroval jabĺčko. Na drôtoch sedeli lastovičky, vyprevádzali dievčičku veselým štebotaním. A prváčence sa už učili písmeno e. Pani učiteľka kriedou urobila na tabuli čiaru, napísala malé e, prikreslila hlavičku a zobáčik, bola z toho lastovička.

„Poď k tabuli, dievčička,“ povolala strigôňovu vnučku. „Skús nakresliť lastovičku!“

Dievčička zobrala kriedu, a len čo sa na tabuli objavila druhá lastovička, ozval sa hlas

ný štebot. Všetci zhikli. Odchýleným oblokom do triedy vletela naozajstná lastovička, prudko lietala z kúta do kúta. Žiaci za ňou otáčali hlavy, vyškakovali z lavíc.

„Seďte, deti!“ okríkla ich pani učiteľka, napochytré otvárala oblok dokorán. „Nesmiete ju vyplašiť, aby sa neudrela o sklo!“

Ale lastovička priletela k tabuli, zakrúžila nad dievčičkou a veselo zaštebotala. Dievčička sa usmiala, vystrela ruku a vtom sa stalo niečo nevídané. Lastovička jej sadla na dlaň! Dievčička ju pohladkala, odniesla k obloku. Lastovička zaštebotala a vyletela von, vysoko do belasého neba. Prváčence ohromene pozerali na dievčičku. Ešte nikdy nevideli, aby niekomu do dlane sadla lastovička. Prekvapilo to aj pani učiteľku. Pokrútila hlavou a povedala:

„To nebola obyčajná lastovička. Istotne to bol náš karpatský strigôň, milé deti. Premenil sa na lastovičku, aby videl, či sa jeho vnučke v škole darí. A mal šťastie, práve bola pri tabuli. Lastovička sa ti vydarila,“ usmiala sa na dievčičku. „Teraz si všetci otvorte zošity a píšete do nich malé písané e. Kto chce, môže písmenkám prikresliť aj hlavičku a zobáčik.“

Pani učiteľka sa nemýlila. Strigôň čakal pred školou aj s novým lesklým bicyklom.

„Vyčaroval som ti bicykel,“ povedal natešenej dievčičke, „aby si sa mala na čom voziť do školy.“

„Ďakujem ti, dedko!“ zvyškla dievčička, vysadla, šliapla na pedále a strigôň v sedemmílových čizmách bežal popri bicykli. O riadidlo sa zachytila pavučinka babieho leta, trblietala sa v podjennom slniečku, ťahala sa za dievčičkou ako strieborná nitka šťastia. Raz-dva boli pred chalupou.

Všetko tam bolo ako predtým, a predsa sa čosi zmenilo. Lastovičky už na drôtoch nesedeli. Strigôň si všimol túto nebadanú zmenu, ktorá bola predzvesťou blížiacej sa jesene.

„Leto sa nám skončilo,“ povedal večer, keď vnučku ukladal do postieľky. „Lastovičky už odleteli. Ale ako vidím, zostali v prváckych úlohách,“ zalistoval v dievčičkinom zošite.

„A jedna sa prišla s nami do školy rozlúčiť,“ usmiala sa dievčička. „Sadla si mi do dlane a pani učiteľka povedala, že si to bol ty, dedko...“

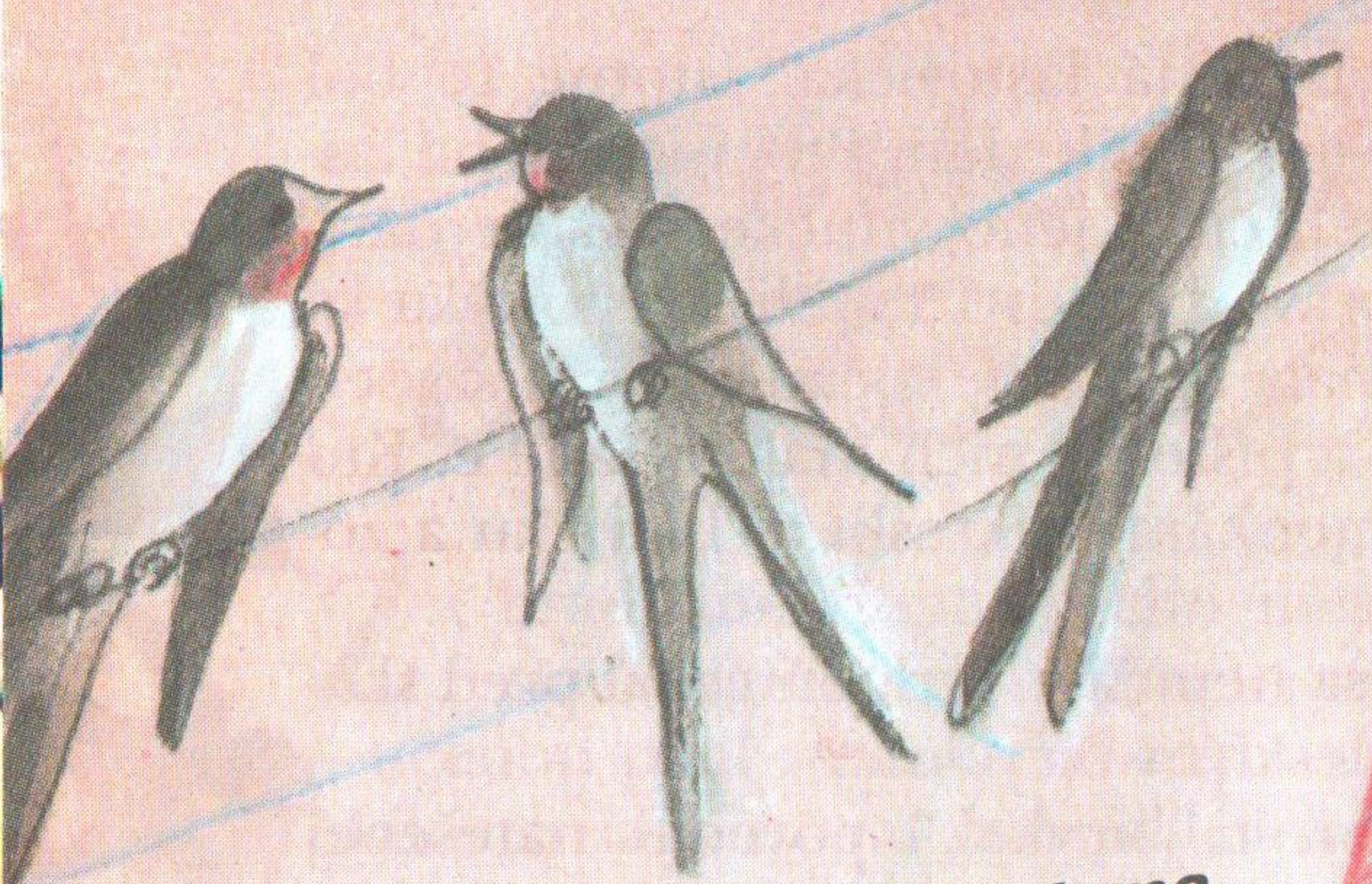
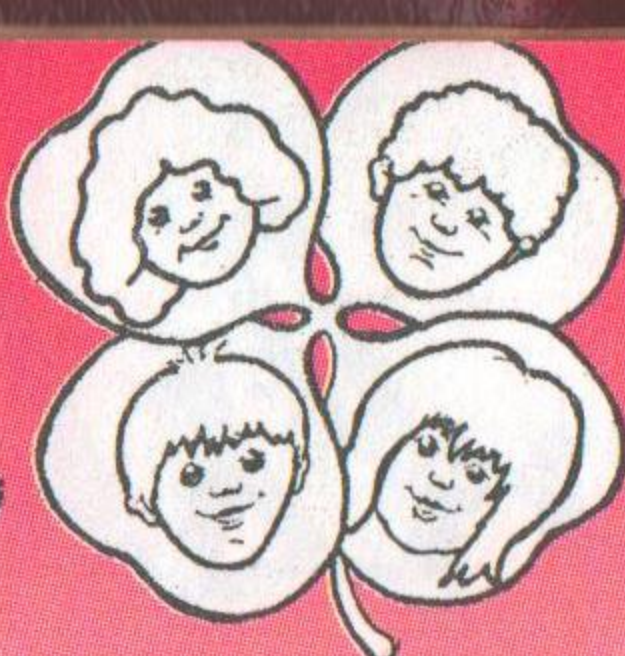
„Naozaj?“ naoko sa začudoval strigôň.

„Naozaj!“ veselo zvolala dievčička. „Dobrá noc, dedko.“

„Dobrá noc, dievčička,“ ticho povedal strigôň, odložil zošit a zhasol svetlo.

(Pokračovanie)

Ak sú na Michala vtáci doma, nebude tuhá zima

▲ Opäť je tu september. Obilie je už pod strechou, lány sú zorané, v lese voňajú rýdziky a sady sú plné zrelého ovocia. Už od augusta sa vtáky sťahujú do svojich zimovísk. Lastovičky sa najprv dlho dohovárajú na elektrických drôtoch, ktorý deň je na odlet najvhodnejší. Jedného dňa v krdli odletia. Aj bociany odlietajú v krdľoch vysoko na oblohe. Trsteniariky sa nepoháňajú. Pomaly letia zo stanoviska na stanovisko. Kde sa im zapáči, tam sa zdržia, dobre sa najedia, a kým priletia na letný byt, prejde niekoľko mesiacov.

Keď na prvého septembra naprší, repu budú ťahať z blata

▲ Koniec leta, začiatok jesene je pre roľníka veľmi ťažké obdobie. Vydýchne si, až keď je všetka úroda pod strechou. Viete, že sa nám zachovali písomné pamiatky o tom, ako čas žatvy vyzeral na dvore kráľa Svätopluka? Naši predkovia z obilnín siali najviac proso. Keď nadišiel čas žatvy, trochu prosných zrn vzali do dierkovanej varechy, pozdvihli ju k nebu a hovorili: „Ó, Pane, ktorý nám poskytuješ živobytie, daj, aby táto žatva bola pre nás čo najbohatšia.“

Povypytajte sa starých mám, dedkov aj starších známych, poproste ich, aby sa rozpamätali na niektoré zvyky, ktoré sa viazali na poľnohospodárske práce. Napíšte nám. Najkrajšie príspevky uverejníme a odmeníme peknou knihou. Nech sa všetci dozvedia, aký krásny vzťah mali naši predkovia k prírode.

Priletel k nám list

✉ Kalinkovo je dedina na Žitnom ostrove. Prečítajte si, aký list nám poslali tretiaci a štvrtáci, ktorých v jednej triede učí pani učiteľka Galbáčová.

„Keď sme sa zamýšľali, akým dobrým skutkom by sme si pripomenuli Deň Zeme, Norika Tánová prirodnala tri hlásky v slove Zem k jej trom najväčším želaniam.

Myslíme si, že naša Zem by si najväčšmi priala zdravie, pokoj a lásku. Musíme ju prestať znečisťovať, vytínať lesy a spôsobovať jej rany, ktoré sa už ťažko zahoja. Prestaňme s vojnami a chamtivosťou! Uvedomme si, že naša zem je štedrá a ak jej to dovoľíme, uživí nás všetkých. Milujme ju a stále zahrňujme dostatkom lásky, aby z nej mohli čerpať aj všetky budúce pokolenia.“

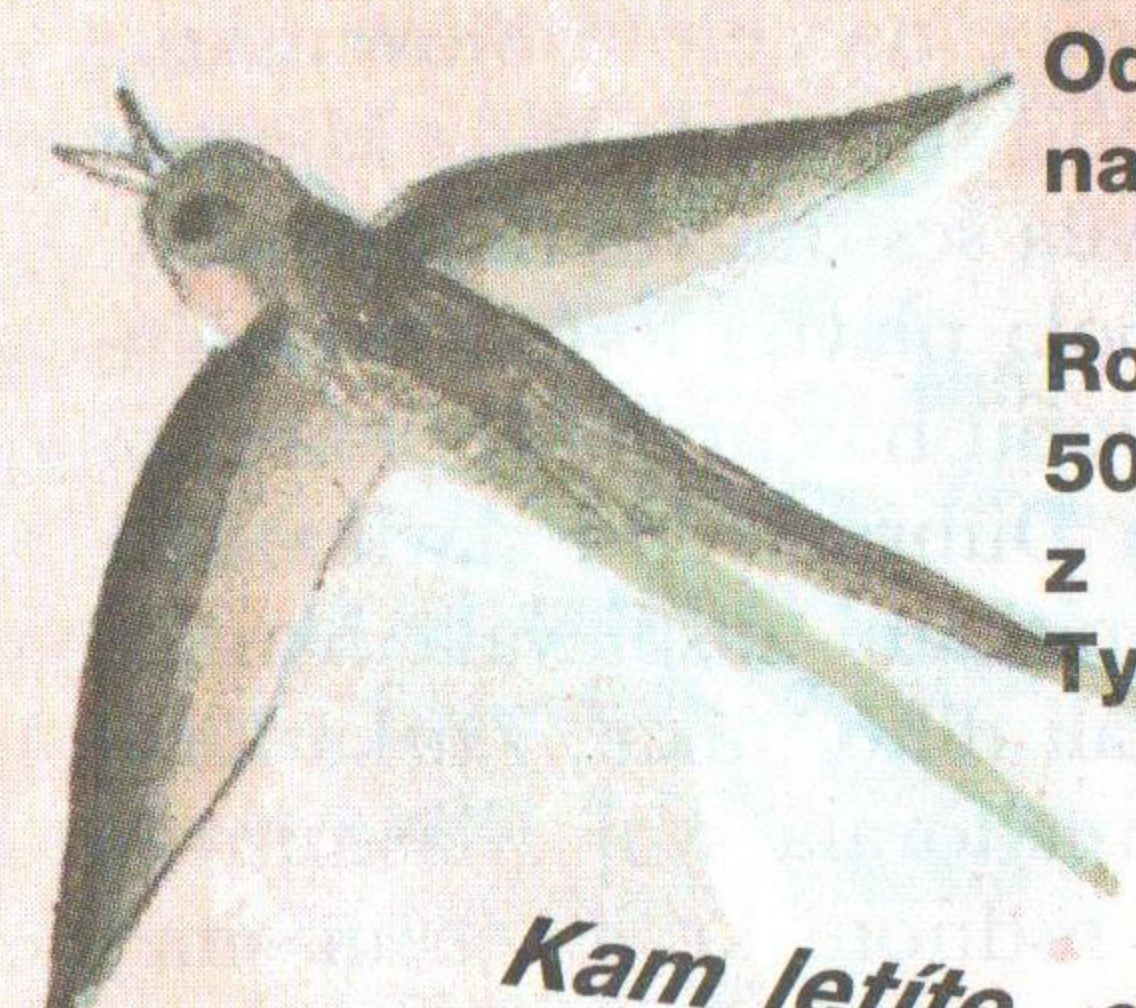
Dakujeme za pekný list.

Prečo je to tak?

✉ Peťko Hornák nám napísal list, v ktorom sa pýta: „Ako je možné, že svätajánska muška svieti? Keby som ju chytil do ruky, nepopálila by ma?“

Svätajánska muška, odborne svietivka svätajánska, je malý chrobák, ktorý cez deň nie je zaujímavý ničím. V noci sa však premení na lietajúce svetielko. Svetielkuje aj samička, larvy, dokonca aj vajíčka. Samček podľa svetielka vyhľadáva samičku. V ich tele sú bunky s látkou, ktorú vedci nazvali luci ferín. Keď sa zlúči s kyslíkom, svetielkuje. Toto svetlo je studené. Keď sa dotkneme svietivky, chrobák sa zľakne a svetielko zhasne.

Knižka vždy poteší

▲ Z vydavateľstva Mladé letá sme dostali peknú knižku POTULKY PRÍRODOU. Táto príručka mladého prírodovedca ti pomôže určiť množstvo bežných rastlín a živočíchov, s ktorými sa streneš pri prechádzke. Hneď sa ti bude zdať príroda zaujímavejšia. Všimol si si, že listnaté lesy sú bohatšie na rastlinné a živočíšne druhy? Ihličnaté porasty sú tmavšie a skromnejšie. Od apríla do novembra po celom našom území poletuje babôčka prhľavová.

Rozpätie jej motýľích krídel meria 50 mm. O tom som sa dozvedela z Príručky mladého prírodovedca. Ty sa z nej môžeš dozvedieť ešte viac.

Kam letíte, dažďové lastovičky?

▲ Možno ich ešte stihnete v mestách, pri vysokých vežiach alebo starých hradoch. S veľkým krikom križujú oblohu, a keď zodvihnete hlavu, už ich niet. Sú to dažďovníky, jedny z našich najrýchlejších vtákov. Voľajú ich aj dažďové lastovičky, pretože sa na ne trochu podobajú. Sú však väčšie a takmer celý svoj život strávia vo vzduchu. Letkom lovia hmyz, pijú, kúpu sa, zbierajú materiál na hniezdo. Predpovedajú počasie. Pred dažďom sa objavujú na miestach, kde ich nevidia. S vetrom v chrbte letia pred zlým počasím a lovia hmyz. Nepotrebnú ho len pre seba. Za tri mesiace, ktoré u nás strávia, vychovejú mladé, ktoré za deň zjedia niekoľko sto kusov hmyzu. Darí sa im v teplom lete. Keď sa ochladí, ich telesná teplota klesne a keď nenájdu dost hmyzu, zlé počasie prežívajú v meravosti. Keď v takom zlom čase sedia na vajíčkach, často sa stávajú, že na zahrievanie nemajú dost tepla a vajíčka vychladnú. Keď je potravy dost, mladé dažďovníky sú baculaté a tesne pred vyletením z hniezda vážia toľko čo ich rodičia. Teraz sú už niektoré na ceste do Afriky. Ďalšie sa ešte len pripravujú. Držme im palce. Poletia vysoko, až v tisícmetrovej výške. Počas letu si vždy niekoľko minút zdiemnu, naberú sily a letia presne na to isté miesto ako vlani.

SNEM KRÁĽOV ČITATEĽOV

alebo

fantastická správa na záver

Ak by ste si mysleli, že vám prinášam reportáž z cesty do dávnej histórie, veľmi by ste sa mylili. Tento snem sa uskutočnil v máji tohto roku a králi, ktorí sa zišli na Devíne, nepochádzajú zo vznešených panovníckych sídiel, ale priamo zo školských lavíc. Boli to králi čitateľov. Prišli ako víťazi čitateľskej súťaže, ktorú usporiadali mestské knižnice na celom Slovensku.

Hlavným usporiadateľom tohtoročného snemu sa stala Miestna knižnica v Devíne, ktorá tento rok oslávila šesťdesiate narodeniny. Aj preto jedným z hlavných podujatí bola plavba loďou k Devínskemu hradu. Aby bolo veselšie, na palubu nastúpilo aj Slniečko. Králi sa zabávali, ako sa patrí. Víťazka Dúbravského slávika Marienka Hanyová nám so svojimi kamarátkami zaspievala hymnu devínskej školy. Ani ostatní králi sa nedali dlho núkať. Zuzka Renčíková – kráľovná z Prievidze nám zarecitovala svoj „vlastnoručne“ zveršovaný vlastivedný cestopis po rodnom kraji. Zistili sme, že na lodi sa nedá iba spievať, ale aj tancovať. Ba čo viac, v tej trme-vrme sa našiel čas aj na jedno veľké prekvapenie. Riaditeľka devínskej knižnice pani Boháčová si na chvíľu vyhradila miesto pri mikrofóne, aby v mene všetkých čitateľských kráľovien a kráľov zablagožrela Slniečku k sedemdesiatim narodeninám. Kráľovná z Košíc Barborka Rumanovská odovzdala Slniečku krásny hlinený zvonček a kyticu. Pravdaže, pekne sme sa poďakovali a hneď sme na zvončeku s belasou stužkou zazvonili. Trochu pre radosť a trochu pre šťastie. Hoci už zazvonil zvonec, rozprávanie nie je koniec. Z diaľky sa vynorila silueta staroslávneho Devína a na lodi zavládlo vzrušenie. Panenská veža nad sútokom Moravy a Dunaja vítala svojich nových obdivovateľov.

Na hrade sme sa stretli so starostom obce Devín vo sviatočnom historickom kostýme. Ako naozajstný hradný pán. So svojimi kolegami-kráľmi položili kyticu k pamätnej tabuli, pripomínajúcej vychádzku štúrovcov na Devín. A potom sa králi rozprchli – po nádvorí, po hradbách a tí smelší sa dokonca na chvíľku stratili v podzemí. Na jednej z hradných veží hniezdil bocian a rozvážnym zrakom sa rozhliadal po okolí. Sledoval našich kráľov, ktorí v tej chvíli vyzerali z výšky ako trpaslíci.

Výlet sa chýlil ku koncu a tak mi nedalo, aby som vášnivým čitateľom nepoložila záľudnú otázku: „Vieš si spomenúť aspoň na jednu knihu, v ktorej sa píše o Devíne?“ Nedali sa zahanbiť a vysypali ako z rukáva: Panenská veža na Devíne, Prešporský zvon, Dunajská kráľovná od Márie Ďuríčkovej, Slovenské povesti od J. M. Husku, Povesti o hradoch Jána Domastu, Kniha o Slovensku Vladimíra Ferka. Tie ďalšie už ani nespomínam. Kráľov čakali ďalšie kráľovské povinnosti a radovánky a ja som si uľahčene vydýchla. S pokojným svedomím môžem dať do Slniečka tú najfantastickejšiu správu: **DETI NA SLOVENSKU EŠTE STÁLE ČITAJÚ!!!**

ĽUBICA KEPŠTOVÁ

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU, PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

SLOVENČINA

Slovenčina – moja reč,
píšem pre ňu malý verš.

Diktáty ja rada mám,
aj keď pätky dostávam.

Predložky a zámená,
to sú moje bremená.

Všetky slová ostatné
milé sú a krásne.

Z. JAMULÁKOVÁ, 4. tr., Novot'

SLOVENSKO

Slovensko je moja vlasť,
tu chcem bývať, tu chcem rásť.
Keď idem do zahraničia,
vždy sa bojím, že ho zničia.
Keď sa vraciam na Slovensko,
teším sa a skáčem rezko.

M. VRIČAN, 4. tr., Šaľa

Tak ako sa dieťa najskôr učí svoje meno a priezvisko, osvojuje si príslušnosť k národu najskôr podvedome, cez zvukomafbu jazyka, pieseň, poéziu, rozprávku. Domov-útulok stáva sa príbytkom srdca. Miestom, ktoré túži mať vŕúdnějšíe, podrobne preskúmané, najkrajšie. Dieťa domov nielen prijíma, túži ho spoluvytvárať – s tým všetkým sa zverujú súťažné slohové úlohy. V piatom ročníku sa do súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko zapojili deti z 363 škôl na Slovensku, pridali sa k nim slovenské deti z Kysáča a Erdevíku v Juhoslávii, Tótkomlóša, Békešskej Čaby a Šáru v Maďarsku i naši žiaci denne dochádzajúci do školy v Kitsee v Rakúsku. Zásielky sa zišli z 224 miest a udelili 92 ocenení žiakom, šesť ocenení učiteľom a takisto aj školám. Súťažili najmä žiaci základných škôl a najmladšími súťažiacimi boli druháci. Je radostné, že mnohé školy sú účastníkmi súťaže od jej začiatku. Z atmosféry mnohých súťažných úloh presvitá, že téma sa podrobne preberala pri rodinnom stole, s rodičmi, súrodencami, starými rodičmi – môže byť niečo krajšie a úprimnejšie? Iba dieťa objavuje každé miestečko Slovenska čistými zmyslami, ktoré sú schopné vnímať zázrak domova, čo sa mu vpisuje do krvi.

Magda Baloghová
tajomníčka súťaže

SLOVENSKÝ KRAJ

Slovensko je krásna zem,
slovenský chlieb na nej jem
a slovenskú vodu pijem,
tak si na nej pekne žijem.

Náš potôčik Liska,
zďaleka sa blýska.
A keď vetrík zaduje,
šumí, duní, tancuje.

B. STANČOVÁ, 4. tr., Radava

Obrázok nakreslil JURAJ MUDRÁK zo ZUŠ v Šuranoch

Malovaná písanka

Dohodli sa raz a

že vymyslia takú rozprávku, akú ešte nepočuli. Darmo sa však trá-pili, nič nové im neschádzalo na um.

Vtedy cez otvorené zakrel , ako sa hostí na ich . „A čo keby sme tú rozprávku napísali o ňom,“ zvolal a natišene klesol si myslieť,

že ho vystrelil a podho prič. „, postoj!“ kričal naňho , „chceme o tebe napísať rozprávku.“ nastal

a vraví: „Ale ja som bojko, ja by som nepremohol.“ „Len sa ty nič neboj,“ odvetil mu , „my s teba uo-

ujs maliar, ujs spisovateľ

líme , čo sa nebude báť ani afrického . „Vtedy pod pribehli tri a prosia: „Aj my chceme ísť do rozprávky.“

 a zalomili: „Hlúpučkí, naj-
prv pôjdete do Ameriky, aby ste zmúdre-
li.“ Vtom sa vo objavili Dubká-
čik a Budkáčik a krochajú: „Aj o nás

napište rozprávku!“ sa bez-
radne poškrabali na . Potom sa usmia-
li a začali písať a malovať, až sa im
v kečiek parilo. A viete, deti, kto im
nakukoval ponad plece? Predsa .

NAPÍŠAL: J. DONOVAL

NAMAĽOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

DOMAĽUJ!

polovník, dvre, kapusta,

Píše DANIEL HEVIER
Ilustruje PETER CPIN

Pinky Bum a kôň v meste

Tak si to teda predstavte: v meste vraj videli koňa.

V našom meste?

Áno, v našom meste.

A koňa?

No, koňa.

Určite to bola socha koňa s nejakým generálom v sedle.

Nie – živého koňa. Takého živého, ako len môže byť normálny kôň.

No, celkom normálny asi nebol, keď chodí po meste.

Keď hovorím normálny, mám na mysli to, že kôň mal štyri kopytá, hrivu a chvost. A keď ten chvost nadvihol, na dlažbu dopadlo niečo veľmi kónské.

Hneď sa tam zbehlo asi dvestodvadsaťdva ľudí. Že vraj to je škandál, kto sem to zviera pustil, čo si už tí ľudia nedovolia, nielen že chovajú v mestách mačky, korytnačky a krokodíly, ale dokonca KOŇA! Pani, to je váš kôň? No dovoľte, vyzerám vari na to, že chodím na prechádzku s koňom?

Takéto a podobné reči sa trúsili v to popoludnie na Hlavnom námestí. Hlavné námestie navštívilo už veľa slávnych osobností. Bol tam napríklad istý veľvyslanec a istý generál a istý prezident žuvačkovej spoločnosti a istá slávna herečka a istý majster sveta v biliarde, ale kôň bol na tomto pamätnom mieste prvý raz po veľmi dlhom čase.

Musí sa s tým niečo robiť, volali ľudia a obzerali sa, či sa nezjaví niekto, kto by s TÝM niečo urobil.

Ale ako sami dobre viete, nikdy sa samo nič neurobí.

A ten kôň stál uprostred vydláždeného

námestia, pokojne sa pozeral na zástup ľudí svojimi múdrymi kónskymi očami a ani on sa necítil vo svojej koži.

Prvý si to všimol Pinky Bum.

„Ľudia, nebláznite, myslíte si, že ten kôň je nadšený, že sem zabľúdl? Možno ušiel z nejakého cirkusu. Alebo z kamiónu, ktorý prevažá dostihové kone. Alebo je to nejaká reklama!“

„Ja už viem!“ zvolal ktosi. „Je to skrytá kamera! Dali nám sem koňa a teraz nás kamerujú, ako okolo neho mudrujeme!“

Ale nijaká kamera tam nebola. Zato tam bol kôň. A potom, z ničoho nič, len tak, sám od seba, sa ten kôň pohol! Normálne vykročil.

„Pozor! Zadlávi nás!“ zapišťala jedna dáma.

„Nikomú nič neurobí,“ upokojoval ju Pinky Bum, ktorý koníkovi veril.

„Pozrite sa, je to dobrák od kosti!“

Ľudia, čo stáli vzaďu, počuli iba posledné slovo a hovorili:

„Niekomu dolámal kosti! Je to besný kôň! Treba ho uspať!“

Objavil sa aj mestský policajt a úradne sa spýtal:

„Ak sa nenájde majiteľ tohto zvieraťa, bude úradne zabavené!“

Fíha! Začínalo ísť do tuhého!

„Musí mať niekde svojho majiteľa,“ miešal sa do toho Pinky Bum. „Kôň nie je pudlík, nemôže sa len tak stratiť.“ A aby len tak netáral, začal sa obzerať okolo seba, či neuvidí niekoho, komu chýba kôň.

Nikde však naozaj nevidel nikoho, kto by sa tváril, že mu zmizol kôň. To viete, ľudia ne-

strácajú kone len tak, v obyčajný pracovný deň.

Iba o uličku ďalej ťahal za sebou jeden starý pán vozík. Pinky Bumovi ho prišlo ľúto. Musel sa nadrieť ako kôň. Hop! Povedal som kôň?

„Ehm, pane, nestratili ste koňa?“ nasmelo sa spýtal Pinky Bum starého pána.

„Ušiel mi, potvora, keď som nasadzoval koleso, ktoré mi odletelo na dlaždiciach. A teraz musím byť sám zapriahnutý do tohto vozíka.“

„Nemusíte!“ povedal Pinky Bum. A už aj robil cestu zástupom ľudí, ktorí šli za zatúlaným koníkom.

„Lord!“ zvolal starý pán, keď ho uvidel: „Kde sa túlaš, chlapče? Chceš, aby ťa zadlávila električka?“

Kôň s takým nádherným menom, sa pokojne nechal zapriahnuť do vozíka.

„Vidíte, nehovoril som? Konečne bude mať aj naše mesto vlastnú konskú taxislužbu ako ostatné európske veľkomestá. Nehovoril som?“ mlel svoje pán, ktorý naozaj nič podobné predtým nehovoril.

Ale nech má radosť.

Aj Pinky Bum mal radosť.

„Môžem vás pozvať na okružnú jazdu starým mestom?“ povedal ten taxikár a Pinky Bum nastúpil na vozík. Ľudia mu tleskali a Pinky Bum sa cítil ako oficiálna zahraničná návšteva.

Kôň Lord klepotal po dlažbe a jeho kopytka vyfúkávali takýto rytmus:

**Kde ste všetci?
Deti, kde ste?
Videli ste
koňa v meste?**

**Rýchlo bežte!
No tak kde je?
Vo vetre mu
hriva veje.**

**Chvost má po zem,
dlhý čierny.
Je to plnokrvník,
ver mi!**

**Ako hrdo
dvíha hlavu.
Ja viem prečo.
Hľadá trávu.**

**Tu je však len
samý betón.
Aha, ide
rovno k deťom.**

**Skúsím sa ho
dotknúť rukou.
Škoda, že tu
nemám cukor.**

**Taký koník
sladké ľúbi.
Pozri, aké
žlté zuby!**

**Nuž kôň
si ich neumýva.
Ale zato
jeho hriva!**

**A tie jeho
veľké oči.
Je v nich
smútok tisícročí.**

**Je v nich
voľnosť dávnych diaľok.
Ako ťa to,
tatko, vzalo.**

**Kôň v meste
je trochu čudo.
Vyhába sa
z cesty ľuďom.**

**A vôbec sa
správa vzorne.
A kam ide?
Do vozovne?**

**Hlupáčik, kôň
má len stajňu.
Kúsok čokolády
daj mu.**

Ak niekedy uvidíte v našom alebo vo vašom meste koňa, nečudujte sa, ani sa ho nebojte. Možno je to ten kôň, o ktorom som vám rozprával.

Krížovka Slniečka

„Žila raz zajačia rodina.

Zajačik chodil po kapustu, Zajačková doma varievala, len synkovi-Zajkovi sa nechcelo robiť. Iba pred

chalúpkou sedí, do slniečka hľadá, uškom zavše pokýva, o všeličom rozmýšľa...“

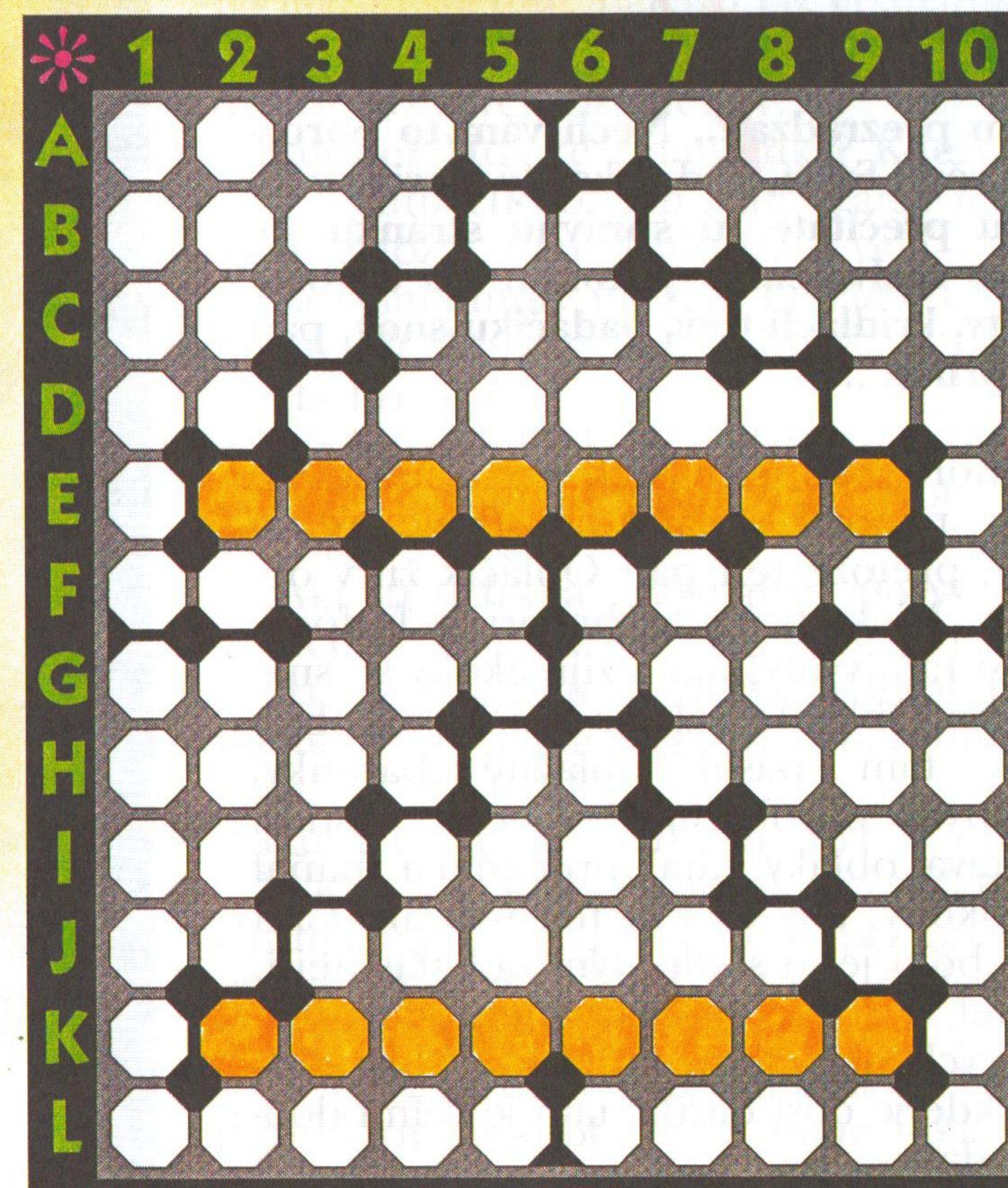
Takto začínajú dobre známe dobrodružstvá Smelého Zajka, ktoré pre vás napísal Jozef Cíger Hronský. Jeho kamarát z matičného Slniečka, ktorý postavíčku Smelého Zajka výtvarne vymyslel, mu vdýchol neopakovateľnú podobu. Ak sa chcete dozvedieť jeho meno, vylúštite si našu tajničku.

VODOROVNE: A. Časť vety – zvisle. B. Bublinovitá vrstva na tekutine – hlavné mesto v skratke – dával zrno do zeme. C. Chlapčenské meno – zničený dopravný prostriedok – stovky. D. Čínske dievčenské meno (LO) – tvar slovesa „nedrať“ – datív zámena oni (IM). E. Nula – začiatok tajničky – skratka Andreja. F. Chlapčenské meno (4. november) – udieral nohou. G. Kramľa (SKOBA) – paznechtík ostnité (AKANT). H. Mesiac, básnický – Matica slovenská v skratke – izbová rastlina s hrubými listami (ALOA). I. Nedobří – meter po česky – umenie po latinsky (ARS). J Kancelárska skratka (AA) – tvar slovesa „kutrať“ – a iné. K. Začiatok Vojtecha – koniec tajničky – označenie litra. L. Opak „tupo“ – druh pečiva.

ZVISLE: 1. Záujmové združenie – so slzami, plačlivo. 2. Obdobie po jari – moja osoba – kovala – skratka východného Slovenska. 3. Osobné zámeno stredného rodu – tvar slovesa „naroniť“ – kocúr po rusky (KOT). 4. Začiatok valuty – uver – obaja – akademický titul lekára (MUDr). 5. Nula – s hrdosťou, seabavedome – popevok – mestská podzemná električná železnica (METRO). 6. Začiatokné písmeno Kataríny – planéta (MARS) – polovica kaše – stráženie. 7. Súčasť voza, na ktorej sa krúti koleso – nečistota v zakalenom roztoku – ruská rieka (OKA) – obilniny. 8. Preš – tvar slovesa „lapať“ – literárny krížok mládeže v skratke. 9. Mater – prvá polovica vane – líščia diera – Albín a Ľudovít. 10. Tvar slovesa „olámať“ – rýchlo vybrala sečnú zbraň z pošvy.

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

(PŠ)

JÁN ULIČIANSKY

Rozprávky

pána Áčika

Kto vlastne je ten pán Áčik? Uspávací pa-náčik... uspávačik – rozprávačik, ktorý rozpráva svoje sny. Tieto sny bývajú niekedy také neuveriteľné, že..., ale čo vám budem prezrádzať... Nech vám to porozpráva sám. Stačí, keď si každý mesiac v Slniečku prečítate tú správnu stránku, ti chučko zazívate... A potom... Na chvoste kométy, krídlach tmy, padáčiku snov, pán Áčik priletí...

Tentoraz vám pán Áčik porozpráva svoj sen o pánovi Obláčikovi. Bude veľmi pekný, pretože ten pán Obláčik žil v oblakoch. Niekedy sa to hovorí o ľuďoch, ktorí si radi vymýšľajú a žijú akoby vo sne. Náš pán Obláčik však naozaj žil na oblohe a tam pásol oblačné baránky. Pôvodným povoláním bol teda pastier. Spočítaval oblaky, rátal, preháňal a zháňal ich dokopy, aby sa mu neroztratil. Čím väčšie bolo jeho stádo, tým bol šťastnejší.

Vedel, že kde je veľa bielučkých baránkových obláčikov, tam bude dosť dažďa. A kde je dosť dažďa, tam je veľmi dobrá úroda!

Na nebeského pastierika – báčika Obláčika v bielej halene, s bielou baranicou na hlave, s opašekom vybíjaným hromami-bles-

kami – bol utešený pohľad. Najmä vtedy, keď bol vyumývaný, vyvoňaný dažďovou vodou, v čistých háboch. Obláčik si ich prával v búrke-lejavici a keď sa pominula, vyvesil si bielučku oblačnú bielizeň na ten-

Ilustruje
EVA FARKAŠOVÁ

kú šnórku slnečného lúča... Sám junáčik-Obláčik však nebol nijako spokojný a vždy mal slzy na krajíčku:

„Aký to je život... Celé dni sa túlať za tými baranmi... Zo severnej strany na južnú, zo západnej na východnú, podľa toho, ako mi ten psisko vietor zháňa. Vraj – žeň, tam bude dobrá paša... Ja jeho prelietavú dušu! Ale čo sa za ním nachodím!“

Naozaj, nebola to ľahká práca. Neraz sa stalo, že sa mu baránky na oblohe kdesi zatárali a potom nepršalo i vyše mesiaca. Po takom suchu Obláčika tak vysmädilo, že by bol vypil i tri hlboké studne, vylôchal trinásť horských prameňov.

Studne? Horské pramienky? Kdeže! Tie sa v ostatných rokoch dali zrátať na prstoch. Naozaj, neostávalo toho veľa, z čoho by sa vysmädnutý junáčik Obláčik bol mohol napiť. Potoky boli špinavé, o riekach škoda hovoriť.

Raz junáčik Obláčik sedel zamračený na oblačnom kameni, díval sa z oblohy dolu a hútal...

„Akí sú tí ľudia prešibaní... povymýšľajú si veci, o akých sa mi ani nesnívalo.“

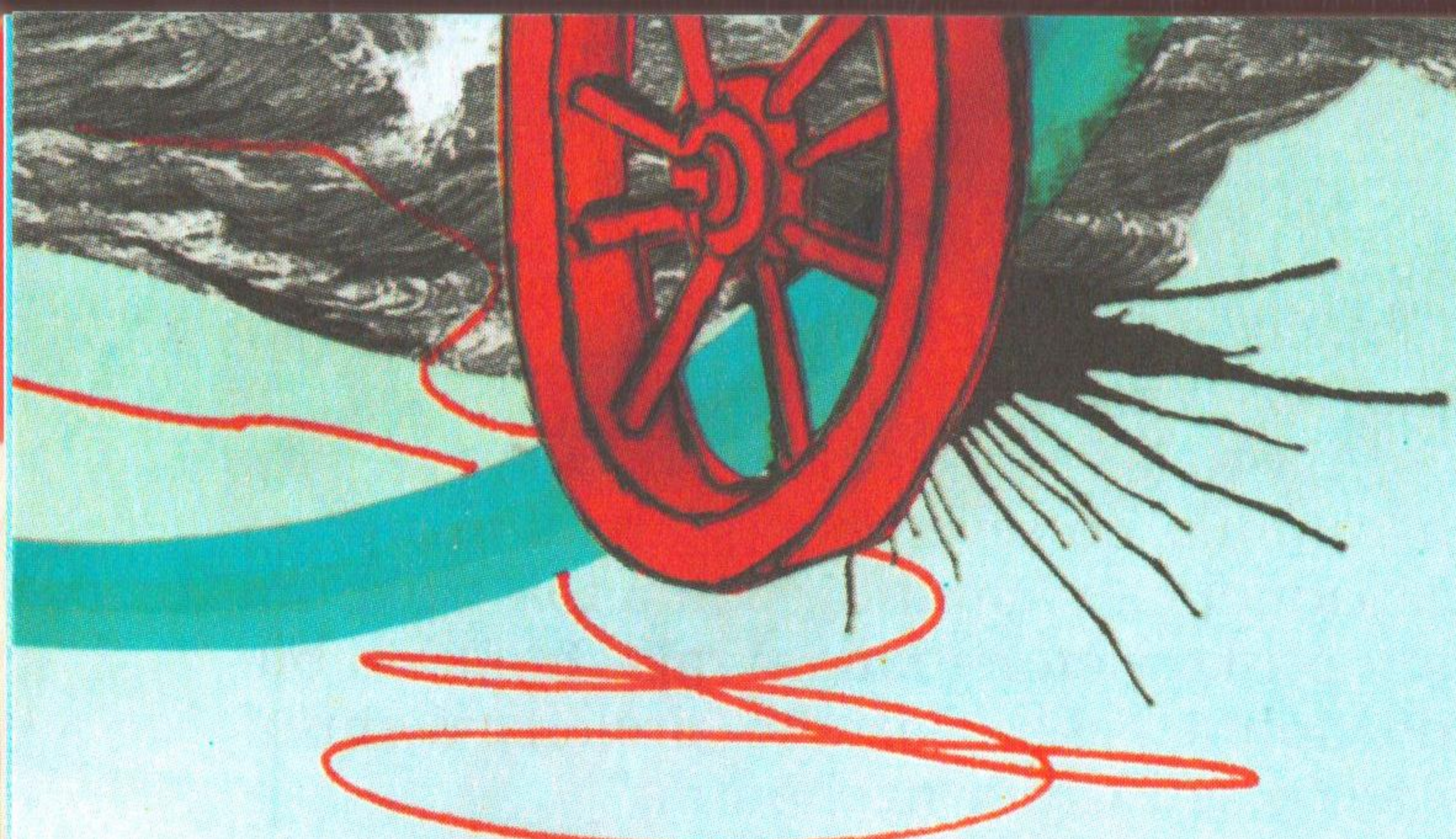
Pri tom hútaní z výšky sledoval parný vláčik, ktorý ťahal vagóniky naložené všakovakým nákladom.

Huhú... bafff... bafff... huhú!

Vláčik si bafkal, z komína vypúšťal biele chumáčiky pary a veselo si pri tej ceste pískal, až kým sa nestratil v tuneli... A tu zrazu Obláčikovi zišlo na um:

„A čože ja budem po oblohe pešo chodiť! Parných obláčikov mám viac ako dosť... aj ja budem mať taký vláčik a budem sa na ňom voziť ako pán!“

Tak sa z pastiera – báčika Obláčika – stal pán Obláčik. Už nechodil pešo. Vozil sa na vláčiku nebovej farby od rána do večera, ako mu to predpísal meteorologický cestovný poriadok.

„To sa mi páči, to sú iné časy!“ hvízdal si cestou nebeský strojvodca, keď celé náklady mrakov prevážal z oblastí tlakových nížin. Pravda, pán Obláčik na svojej oblačnej železnici nebol iba strojvodcom. Sám si robil aj výpravcu, ba aj sprievodcu – kontrolóra cestovných lístkov.

Neraz sa prítrafilo, že sa do jeho oblačných vagónikov pousádzali vtáčiky, keď sa sťahovali na zimu alebo keď sa naopak vracali z teplých krajín domov. Všimli ste si niekedy, ako pekne idú v radoch jeden za druhým? To preto, lebo sa vezú vo vagónikoch oblačného vláčika. Pravda, ak si zaplatia! A čo stojí jedna cesta? Jedno vtáčie pierko!

„Tisícpierokprelietavých!“ rozčúľil sa jedného dňa pán Obláčik, keď mu cestu po nebeských koľajniciach odrazu skrížilo akési čudo. Zhukotalo, zasvišťalo – a bolo preč! Pán Obláčik len pokrútil hlavou a viezol sa na vláčiku ďalej...

Vrrrrrrrrrr...

„Kto to ruší moje nebeské ticho?“ zamračil sa pán Obláčik.

Prizrel sa ešte lepšie – a pod ním si letelo, vrtuľkou oblohu krájalo malé žlté lietadielko.

„No teda... to sú spôsoby!“ nasrdil sa pán Obláčik, keď mu po malej chvíli lietadlo prefrčalo tesne nad komínom oblačnej lokomotívy.

A to bol iba začiatok! Za malými lietadlami prileteli veľké, za vrtuľovými prúdové... Pán Obláčik mal čo robiť, aby sa stihol vyhnuť všetkým tým vrtuľníkom, stíhačkám a raketám.

„Mal by som svoj parný vláčik vymeniť za niečo nové, lebo nestíham...!“ zaumienil si raz pán Obláčik a začal premýšľať o tom, čo si zadováži.

Ako tak zvažoval, hútal, v zamyslení prišiel až do samého nebeského kúta, kde mal na klinci zavesené staré pastierske krpce. Áno, tie, čo odložil, keď sa stal pánom. Ani nevedel ako, obul si ich, opásal sa širokým vybíjaným opaskom, čo ležal vedľa nich, na hlavu si založil bielučkú baranicu – a bol opäť pastierikom! Báčikom-Obláčikom.

V ušiach sa mu rozozvučalo zvonivé ticho a len tak v spomienkach sa vybral na prechádzku po nebeských kopcoch. Odrazu – kde sa vzali, tu sa vzali, akoby volané hlasom zázračnej pastierskej píšťalky, začali sa na oblohe zjavovať kučeravé oblačné baránky. Pastierikovi Obláčikovi bolo zrazu do plaču...

Aj bol rád, že si spomenul, ako pekne bolo na oblohe voľakedy, aj mu bolo ľúto, že časy, keď nebeská paša patrila iba jemu, dávno vypršali.

„Ako bolo dobre, keď som tu bačoval sám...“ povzdychol si pán Obláčik a len tak, bez cieľa sa pustil hore oblohou.

A baránky, tak ako voľakedy... išli za ním pekne jeden za druhým:

Prvý... druhý... tretí... štvrtý... piaty... šiesty... siedmy...

Pán Áčik sa odrazu prebudil na to, že ráta oblačné baránky. Ale veď takéto počítanie sa robí pri zaspávaní! No a pred zaspávaním treba deťom porozprávať rozprávku! Rýchlo teda vysadol na najbližšiu helikoptéru, čo letela okolo, aby stihol vyrozprávať svoj sen o...

O čom sa mu vlastne snívalo?

Aha!

Pán Obláčik žil v oblakoch. Pôvodným povoláním bol pastier... Kráčal po oblohe a spočítaval oblačné baránky, čo vo zvonivom tichu išli za ním...

Prvý... druhý... tretí...

Povešť o zakliatej krčme

Podľa rozprávania starečky Šemrákovej z Družstevnej pri Hornáde napísala Mária Ďuríčková

Hodný kus od našej dediny je močiar, veď vy, deti, viete, ktorý. Keď som bola malá, ako teraz vy, volali sme ho „uhýnací močiar“, lebo sa pod nohami uhýnal ako perina. Veru nikto by do neho nevkročil, aj keby tam boli neviemaké poklady, lebo ten močiar bol prekliaty.

Starí ľudia vraveli, že kedysi dávno stála vrah na tom mieste veľká krčma. Chodili do nej chlapi a parobci z dediny aj z celého okolia. Či cez deň, či v noci ozýval sa stade hurhaj a spev, niekedy ho vrah bolo počuť až sem do dediny. Nejednu gazdu tam nechal nielen peniaze, ale aj kone, role, ba naostatok aj domček: všetko v tej krčme prepil. Keď sa spamätal, bol už aj s rodinou na holom a mohol ísť po žobraní.

Tak chodil do tej krčmy aj istý gazda, Ďuro sa volal. Veru neraz prišiel domov, keď už v dedine kohúty kikirikali. Jeho žena spolu s deťmi chodili poňho do krčmy a všelijako pekne si ho volali domov. Ale on veru nešiel, len ich posielal preč:

„Chodte, deti, chodte, veď ja hneď prídem.“

Raz ho tiež tak vyvolávali domov, a tu sa milý Ďuro najedoval. Začal ženu aj deti strkať a buchnátovať, až ich napokon vyhadzoval von. Vtedy jeho žena od veľkej ľúlosti, že ich vyhadzoval ani dále nechcené mačence, zdvihla ruku k večernému nebu a rozhorčene zvolala:

„Bodaj si sa prepadol aj s celou krčmou!“

Len čo to vyslovi-la, pod nebom strašne zadunelo, zahr-melo, a kým sa biedna žena spamätala, nebolo už po krčme ani pamiatky. Neostalo po nej nič, len ten uhýnací močiar.

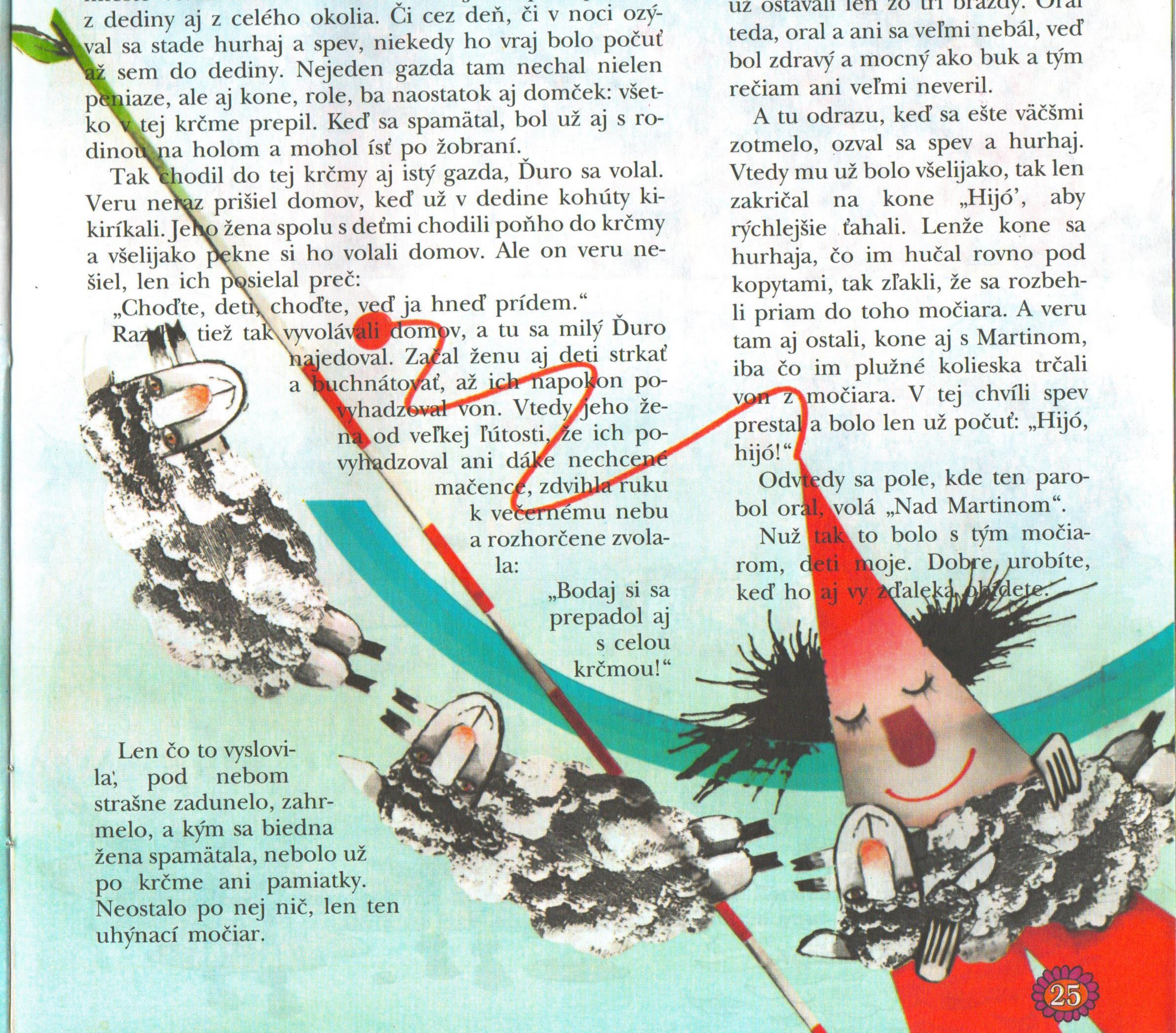
Ľudia to miesto zďaleka obchádzali. Vraveli, že po nociach počuť odtiaľ krik a spev, ktorý akoby zdakade spod zeme vychodil.

Oral tam raz pri tom močiarovi parobok Martin. Chcel pole dorovať, hoci sa už stmievalo, veď mu už ostávali len zo tri brázdy. Oral teda, oral a ani sa veľmi nebál, veď bol zdravý a mocný ako buk a tým rečiam ani veľmi neveril.

A tu odrazu, keď sa ešte väčšmi zotmelo, ozval sa spev a hurhaj. Vtedy mu už bolo všelijako, tak len zakričal na kone „Hijó“, aby rýchlejšie ťahali. Lenže kone sa hurhaja, čo im hučal rovno pod kopytami, tak zľakli, že sa rozbehli priam do toho močiara. A veru tam aj ostali, kone aj s Martinom, iba čo im pluzné kolieska trčali von z močiara. V tej chvíli spev prestal a bolo len už počuť: „Hijó, hijó!“

Odtedy sa pole, kde ten parobol oral, volá „Nad Martinom“.

Nuž tak to bolo s tým močiarom, deti moje. Dobre urobíte, keď ho aj vy zďaleka obídete.

POVEŠŤ

POSLEDNOM VODNÍKovi VO VÁHU

Pri turčianskej dedine Košúty je kopec zeme. Na pohľad je zrejmé, že je to nie výtvar prírody, ale ľudských rúk. O tom, ako sa to stalo, rozpráva povesť o poslednom vážskom vodníkovi. Kedysi dávno, pred siedmimi storočiami, vtrhli do našej krajiny nešťastní Tatári...

Tatárske hordy čoskoro odtiahli do svojich ďalekých stepí. Zostala po nich vydrancovaná, spálená zem a veľká mohyla pri turčianskych Košútoch. Tak zahynul posledný vážsky vodník.

Napísal JÁN DONOVAL

Nevydarený výlet

Ilustroval
DRAHOMÍR TRSŤAN

Milí kamaráti, viete, že som vám ešte nepredstavila moju najlepšiu kamarátku, ktorú som si našla v útulku pre opustené zvieratká? Vlastne si ona našla mňa. Volá sa Katka a nadovšetko miluje zvieratká a vanilkovú zmrzlinu. Do zvieracieho útulku chodila každý deň.

Veľmi túžila mať psíka alebo mačičku, hoci doma mala papagája Beatu, škrečka Ignáca a akváriové rybky. Ona chcela psíka. No a ešte koňa a veľkého hada, ale také zvieratká v útulku nemáme.

A ako si ma našla? Zakopla o mňa na schodoch a skoro spadla. A potom sa rozhodla, že so mnou pôjde von. Aj ostatné deti si vybrali psíkov. Boli to tie najlepšie deti na svete. Mali zvieratká veľmi rady. Svedomito sa o ne starali: česali ich, krmili sladkosťami z desiatej, hladkali ich a škrabkali, behali s nimi po lese a nosili ich na rukách, pravda, ak ich uniesli. Niekedy to bolo až do popuku, ako psíkom dohovárali, aby sa slušne správali, aby druhým nekradli z misky a potom im neklamali do očí. Vôbec nepochybovali o tom, že im zvieratká rozumejú. Boli to jednoducho veľmi milí malí ľudia.

S Katkou sme sa prechádzali po lese. Rýchlo sme sa spriatelili a keď ma niesla naspäť do útulku, sľúbila mi, že na druhý deň opäť príde. Ale až keď si napíše domáce úlohy. Doma musí počúvať. Verí, že na narodeniny si ma bude môcť zobrať domov navždy.

Bola som rada. Do útulku okrem Katky chodilo ešte veľa detí. Veľmi pomáhali ujom ošetrovateľom, ktorí mali plné ruky práce s novými hosťami v útulku. Deti mali svoj členský preukaz a vo svojom voľnom čase navštevovali štvornohých kamarátov. Aj Katka prišla vždy popoludní a potom znova a znova. Vždy som sa na ňu tešila. Vedela som, že ma zoberie von.

Konečne nadišiel ten veľký deň. Katka mala narodeniny. Zo svojej torty ani nechutnala, celú ju priniesla do útulku. Veru, aj ja som si zamaškrotila. Keď som dojedla poslednú veľkú pralinku, začula som, ako sa Katka zhovára s pánom ošetrovateľom. Ten bol trochu na pochybách:

„A čo rodičia? Dovoľia ti psíka? Je to veľmi dôležité. Nestačí iba to, že ho chceš ty.“

Katka horlivo prikyvovala, hoci ja som jej videla na očiach, že si vymýšľa. Potom mi už len pripla vodidlo a na papuľku mi natiahla košík.

Dlho sme sa viezli v autobuse. Vôbec mi nešlo do psieho rozumu, ako také malé dievčatko môže v takom veľkom autobuse cestovať úplne samo. Do-

trmácali sme sa na sídlisko, ktoré bolo ešte väčšie ako veľký autobus. Katka mi ukázala biely dom, v ktorom bývala. Siahal až kdesi k oblakom. Skoro sa mi z neho zakrútila hlava. O niekoľko minút sa mi už krútil aj žalúdok. Boli sme zatvorené v malej kabínke, ktorá nás rýchlo viezla hore.

Výťah zastal na ôsmom poschodí, kde bývali Katkini rodičia, brat a starká, ktorá sa ma veľmi nalakala. Veď ja nie som nijaký tiger, ale iba malý psík!

Katkina mamička hrozne kričala. A hoci ma Katka milo odniesla do svojej izby, jej otecko ma z nej nemilo vyniesol za kožuch. Au! Zo všetkých strán veľmi zložitého panelákového bytu sa ozývalo: „Ja hovorím: nieéé!“ A nech som robila čokoľvek, vždy som s Katkou skončila pred dvermi. Bola som vyľakaná a zmätená. Rýchlo som sa ťahala do výťahu. Katka ne-

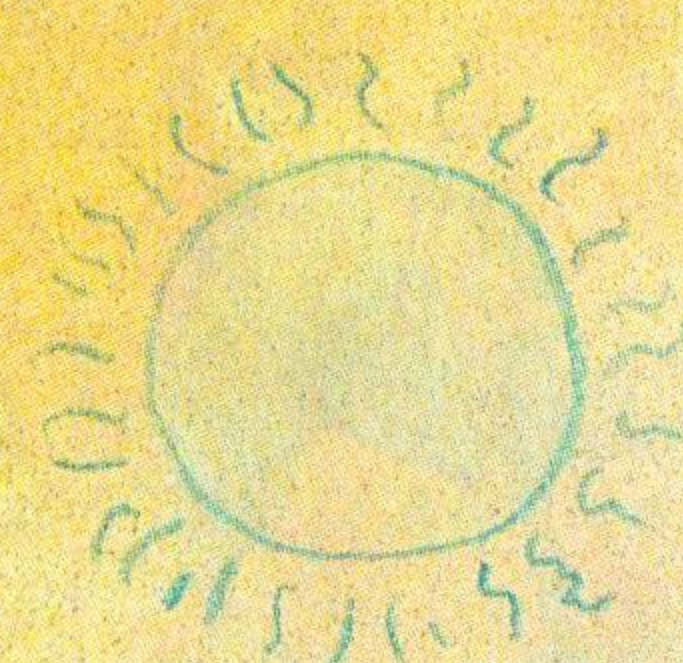
chcela ísť. Naveľa sme doň nastúpili a pobrali sme sa späť do útulku. Až tam som si konečne vydýchla.

Veru, pán ošetrovateľ mal pravdu. To, že Katka mala narodeniny, ešte neznamenal, že si bez dovolenia môže domov priniesť zvieratko. Katka celou cestou smoklila a fňukala. Prestala, až keď jej pán ošetrovateľ prisľúbil, že ma môže navštevovať každý deň.

Tak sme sa stali nerozlučnými priateľmi. Jedného dňa však Katkini rodičia rozhodli, že sa presťahujú na iné veľké sídlisko. Potom sme sa už nevideli, ale keď odchádzala, dlho, predlho ma držala na rukách. Potom sa mi vysmrkala do kožucha. Odvtedy vždy, keď popopudní pribehnú deti za svojimi štvornohými kamarátmi, čakám, že sa medzi dvermi objaví aj Katka.

Milé deti, určite sú medzi vami takí, ako bola moja kamarátka Katka. Ak vám rodičia nedovolia mať doma psíka alebo mačičku, isto na to majú dôvod. Preto sa ich radšej vopred spýtajte alebo ich poproste, aby vám dovolili starať sa o nejaké zvieratko v útulku. Aj takýmto spôsobom môžete mnohé z nich urobiť šťastnými. Ak máte podobný zážitok ako moja kamarátka Katka, nakreslite nám ho. Najkrajšie kresbičky odmeníme. Posielajte nám ich na adresu Slniečko, Nám. SNP 12, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

VAŠA SINDY

ZAHÁD
AJ
a
ZAHÁD
AJ
KA

**Zahádaj a Zahádajka
len čo vstanú zaránky,
zjedia spolu zo tri vajká
a už sypú hádanky.**

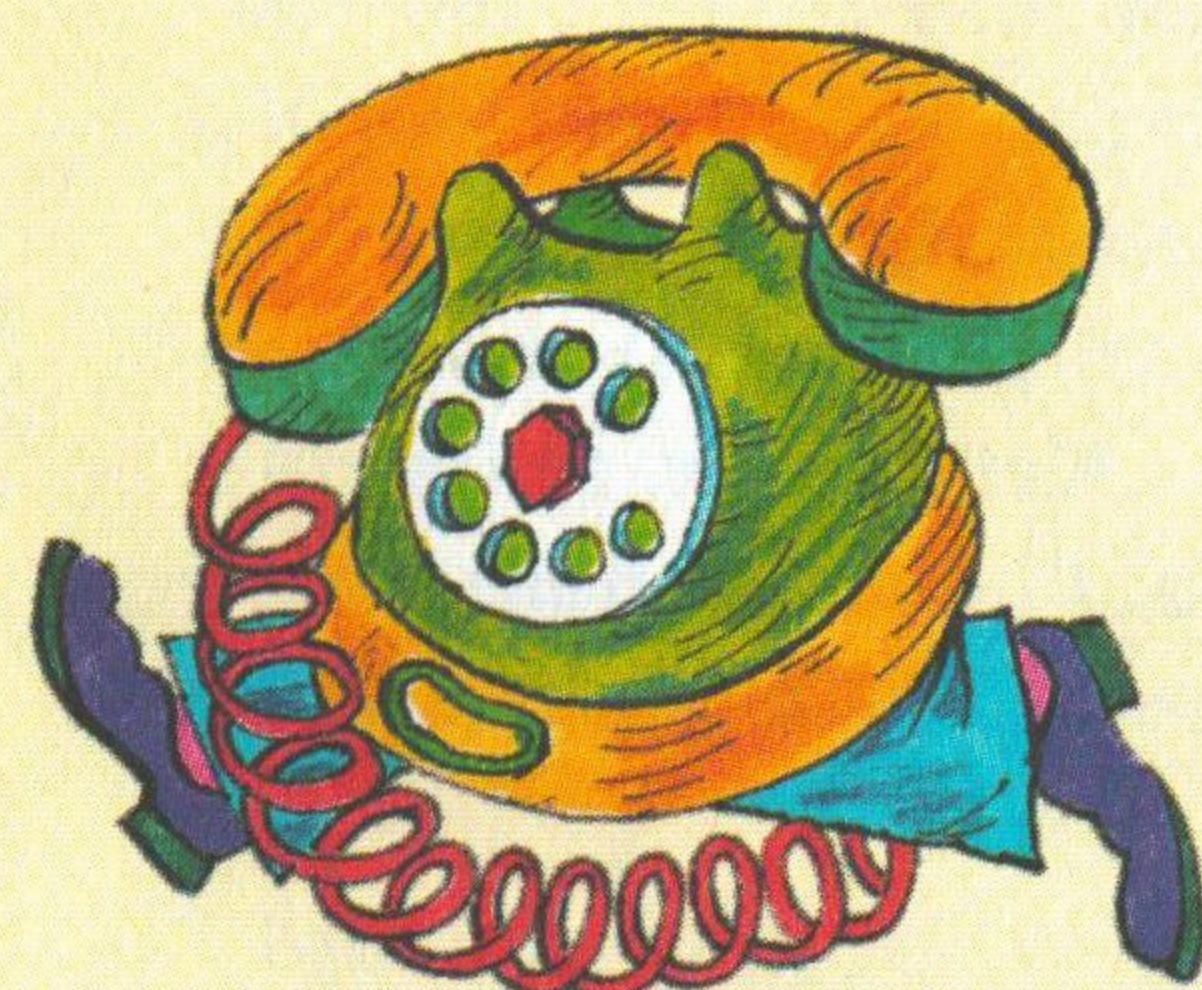
Nie je rapkáč, rapká,
bojí sa ho žabka,
veď ten živý rapkáč
je aj dobrý papkáč.

/BOCIAN/

Cez les, bory, ponad rieky
beží blások opreteky.
Beží sám,
vždy vie kam.
Povieš tu a počuť tam.

/NOFELON/

Ani sloník, ani hroch.
Zje to za dvoch, ba i troch.
Rozbehlo sa kroch-kroch-kroch,
babka za ním, och, och, och.
Chytila kroch za chvostík
a kroch urobilo kvík.
Babka skoro padla z nôh.

Letí čierna mrákava,
letí čierny mrak.
Mrákava je krákavá,
veľké čierne krák.

/OKLIVSIVP/

/KREDEL HAVRANOV/

ŠKOLOVINY

ŠKOLOVINY sú vtipy a iné veselé výroky, ktoré vznikli šťastným nedopatrením v školských laviciach. Ak si ich v triede zapisujete, pošlite nám ich do Slniečka. Tie najvtipnejšie uverejníme.

Kubo v rozprávke sa stále považoval na peci. Asi mal domáce väzenie.

■■■

Konská sila je taká, ktorú musíme vydať, keď zdvihneme jedného koňa do výšky jedného metra.

■■■

Potápač je podvodník.

■■■

V Segedíne sa vyrába segedínsky guláš.

■■■

V Galante žijú galantní ľudia.

■■■

Tým, že spím, odpočíva moje telo a odpočinú si tiež moji rodičia.

■■■

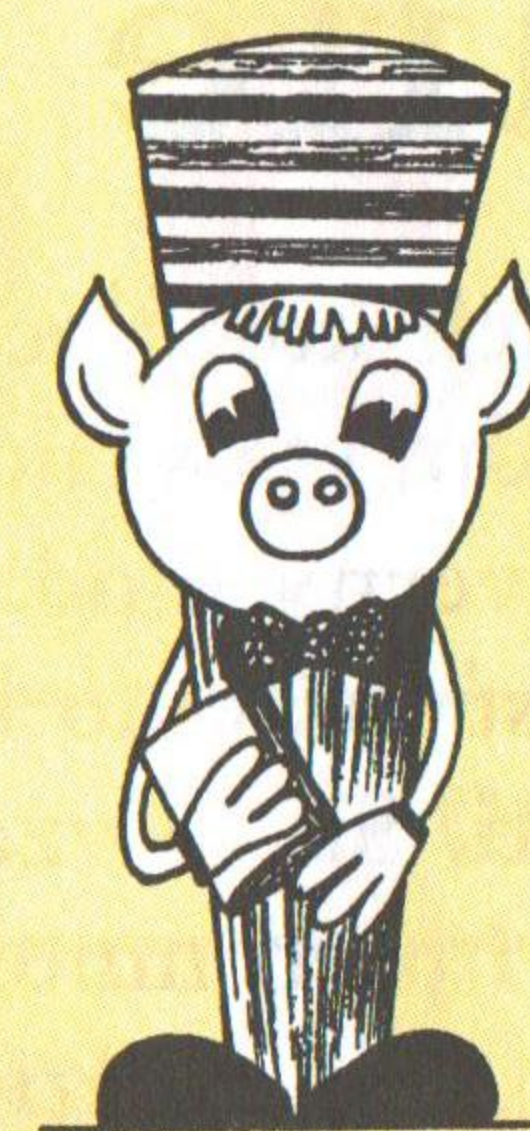
Mlčať je zlato, ale neplatí to pri skúšaní.

■■■

Urbanko vyčíta matke: "Mami, to nie je od teba pekné! Otecka necháš spať pri televízore a mňa, čo by som rád pozeral, ženieš do poste!"

Pripravil
ANDREJ ŠPEŤKO

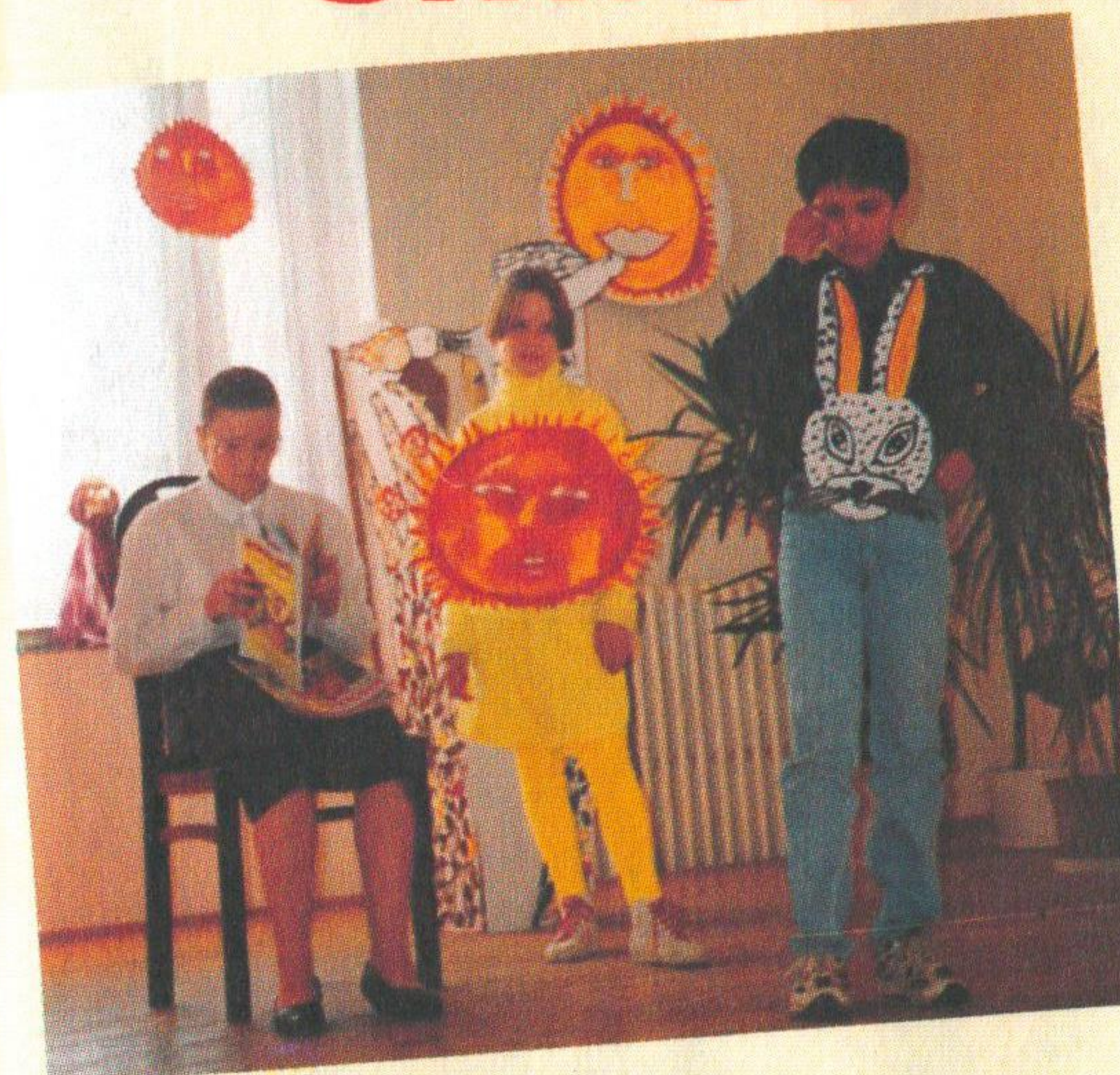
Poznáte Kvička?

KVIČKO

Kvičko je maskot detského oddelenia Mestskej knižnice v Hlohovci, ktorého si vymysleli deti. Aj tie najmenšie sa kvôli nemu rady vyberú do knižnice a, pravdaže, nikdy neodídu naprázdno. Tety knihovníčky majú pre ne vždy nejaké prekvapenie. Napríklad pekné súťažné podujatia k sedemdesiatim narodeninám Slniečka. Jedným z nich bola výstava starých čísel Slniečka, ktoré si deti, ich mamy a staré mamy vyhľadali doma a v škole. Najviac nás však prekvapilo Slniečko, ktoré si deti zhotovili samé. Aj obálku, aj maľovanú písanku, aj Slovensko, moja vlasť aj vlastné veršované príspevky. Bolo naozaj utešené a čo viac – v detskom oddelení knižnice si ho mohol pozrieť celý Hlohovec. A kde sme sa to všetko dozvedeli? Na besede v hlohovskej knižnici od našich kamarátov-slniečkárov!

Jubilujúce Slniečko

Narodeniny časopisu Slniečko si pripomenuli aj v Mestskej knižnici H. Zelinovej v Kultúrnom centre Vrútky. V rámci Týždňa detskej knihy pripravili výstavku, ktorá deťom priblížila tvorcov Slniečka a jeho súčasnú podobu. Na túto parádu sme sa prišli pozrieť s naším rodným slniečkarským ilustrátorom Mariánom Čapkom. Deti pripravili pre hostí a divákov pekné dramatické pásmo, v ktorom predstavili Slniečko od jeho krátkych nohavičiek až po dnešok. Súčasťou podujatia bola aj výstava maliarky Danky Pekarovičovej. Jej obrázky sa nám veľmi páčili a veríme, že aspoň jeden nám pošle do Slniečka. Radi ho uverejníme.

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ

Vydáva Národné literárne centrum, Nám. SNP 12, Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.
Telefón 07/3814 162.

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**
Zástupkyňa šéfredaktora
Ľubica Kepštová
Grafická a výtvarná úprava
Viera Fabianová
Jazyková redakcia **Ján Kačala**

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Prvá novinová spoločnosť, a. s., objednávky prijíma Obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a Regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Košice, Poprad).

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

Pre tých, čo už od nedočkavosti nemôžu spávať, tu máme výsledky žrebovania posledných troch kôl Veľkej literárnej súťaže z minulého ročníka. Z tých, ktorí v ôsmom kole vypátrali pani spisovateľku Pavlu Kováčovú, **sme vyžrebovali týchto šťastlivcov:** M. Mešarovú z Plavých Vozokan; L. Kovaľovú z Petrovan; R. Leboca z Kuraľan; O. Štullera z Revúcej a L. Bartošovú z Banskej Bystrice.

V deviatom kole sa na vás usmievala Zlata Solivajsová. **A tu sú naši výhercovia:** H. Čížová z Banskej Štiavnice; M. Prostredný z Topoľčan; A. Horniaková zo Žikavy; E. Minárová z Mošoviec a V. Šimková zo Zemplínskej Širokej.

V poslednom kole literárnej súťaže ste spoznali Jozefa Repku. **Pri žrebovaní sa šťastie usmialo na** K. Grofčíkovú z Vikartoviec; D. Tábirovú z Lehoty pri Nitre; R. Ratuľovského z Tvrdošína; A. Žideka z Piešťan a na L. Jesenského z Levíc.

Vítazom srdečne blahozeláme a posielame im pekné knihy.

Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, a. s., Pribinova 25, 831 81 Bratislava.
Objednávky prijíma tiež firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/5724 665

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 9,50 Sk. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslil **MARIÁN ČAPKA**

Napísané zostáva

Zaiste ste už, deti, boli v rôznych kostoloch. V takom, aký v júni vyrástol na nádvorí Bratislavského hradu, ste však byť nemohli. Je to totiž kostol starosloviensky (presnejšie, jeho verný model) z čias slávnej Veľkej Moravy. Keď doň vstúpite (a túto príležitosť máte do konca septembra), objavíte v ňom rôzne písomnosti. Sú to vzácne správy o našich predkoch, ktorí pred mnohými stáročiami našli stratený raj medzi Dunajom a Tatrami.

